

ИНФОРМАТИВНО-СТРУЧНИ ЧАСОПИС
за
професионално деловање практичара
предшколског васпитања и образовања

ПРАСКОЗОРЈЕ

бр 3 /2025.

ISSN 3042-0113

9 773042 011006 >

ПРАСКОЗОРЈЕ- РЕДАКЦИЈСКИ КОЛЕГИЈУМ

ГЛАВНИ УРЕДНИК

Слободанка Радосављевић, 0628883800

Љиљана Драгутиновић, 0641212722

Марина Аризановић, 063370488

Марија Шћепановић, 0644852509

ОДГОВОРНИ УРЕДНИЦИ

Слађана Драшковић,

Далиборка Месар,

Жаклина Ђурић,

Марина Гвозденовић,

Маја Радужков

УРЕДНИЦИ

Весна Нушић,

Марија Старчевић,

Нела Дујић,

Гордана Лазаревић,

Тијана Боговац

Оливера Дишић

чланови Управних одбора Савеза/
удружења,

Програмских одбора, председнице
Надзорног одбора и Суда части

ОДГОВОРАН ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ

Ана Штерјоска

ДОПИСНИЦИ

стручни сарадници, медицинске сестре –
васпитачи, васпитачи, директори,
представник репрезентативног синдиката ...

САРАДНИЦИ

чланови Управних одбора окружних
удружења васпитача, мед сестара,
сарадника, представници Филозофских
факултета, Високих школа за образовање
васпитача, Министрства просвете, ЗУОВ,
ЗВКОВ, локалних самоуправа ...

- рукописе се достављају на мејл urednistvosavez2024@gmail.com
- часопис је непрофитан
- излази полугодишње
- издавач: Newpress Смедерево
- тираж -----
- штампа: Newpress Смедерево

Растимо и стварајмо нове почетке, сањајмо нове снове и надајмо се сваки пут неком новом дану који почиње ПРАСКОЗОРЈЕМ.

Поштовани сарадници,

Управо читате први број часописа **ПРАСКОЗОРЈЕ** који се бави промоцијом предшколског васпитања и образовања и професионалног деловања практичара.

Странице часописа стоје на располагању свима који се баве васпитно-образовним радом у предшколској делатности за:

- * информисање о актуелностима у предшколској делатности;
- * процену властитих компетенција у димензијама знања, умења и вредности.;
- * професионални развој (увођење у посао, полагање испита за лиценцу, стручно усавршавање и напредовање);
- * креирање стручног усавршавања и средине којом се подржава рефлексивна пракса васпитача;
- * планирања и праћења свог професионалног развоја у циљу развоја професије васпитач.
- * оснаживање васпитача за суочавање са конфликтима, стресом, проблемима и новим ситуацијама и изазовима
- * грађење односа повезаности са колегицима кроз уважавање, оснаживање, емпатију, осећања, иницијативе, развоју самосталности и самоконтроле
- * **циљ-** Грађење и унапређивање квалитета професионалних односа повезаности стручних радника предшколске делатности у васпитно - образовном систему и ван њега.

Позивамо професоре, сараднике, директоре, стручне сараднике и сараднике, васпитаче и медицинске сестре васпитаче предшколских установа Републике Србије да учествују у стварању стручно-информативног часописа за предшколце ПРАСКОЗОРЈЕ слањем једног текста, стручног рада-краћег есеја и сл.

Сл. Радосављевић

УДРУЖИТЕ СЕ!

Зашто удруживање васпитача?

- Доприноси афирмацији васпитачког позива (да васпитачу буду видљиви и у креирању и у реализацији промена у васпитно-образовном процесу)
- Пружају подршку у развоју компетенција васпитача (креирањем простора у промишљањем праксе у сарадњи са колегама, разменом искуства, професионалних знања и компетенција)
- Обезбеђује адекватну и правовремену информисаност васпитача
- Ствара услова и могућности за хоризонтално учење и пружање узајамне подршке
- Залажу се за објективан статус васпитача и питања која се тичу квалитета иницијалног образовања васпитача

Циљеви удруживања васпитача

- Проистичу из потреба професије васпитач
- Повезивање појединаца ради остваривања заједничког циља
- Остваривање сарадње са свим струковним, научним и друштвеним организацијама, удружењима, институцијама и установама које су заинтересоване за васпитно-образовни рад
- Информисаност о догађањима у струци и делатности
- Размена искустава на стручним скуповима

Промовисање професије васпитача

- Кроз разне скупове који јачају личне и професионалне компетенције васпитача (сваки члан удружења има могућност да унапређује себе и своја знања у складу са етичким кодексом васпитача)
- Углед и статус васпитачке професије (важност професије за развој друштва у целини)
- Учествовање у процесу реформисања институција које образују васпитаче
- Промовисање важности професије васпитач (у локалној средини истицањем позитивних примера, изештавањем јавности о активностима)
- Афирмација примера добре праксе промовисањем разних облика стручног усавршавања
- Унапређивање квалитета васпитно-образовног рада
- Издавање стручно-информативног часописа
- Праћење и анализа стручне литературе

Марија Шћепановић

Председник Програмског одбора,
члан Савета
Савеза удружења васпитача Србије

У КОРАК С ВРЕМЕНОМ

Осврт на процес унапређења концепције и квалитета стручних конференција

Извод из Стратегије Савеза васпитача Србије за 2022-26 год, који се односи на професионални развој:

Професионални развој и компетенције васпитача

Компетенције не чине само знања и вештине, него и шири психосоцијални ресурси појединца. Питање компетенција постало је централно место када је реч о васпитању. Компетенције се препознају као једна од кључних димензија квалитета образовања. У први план су стављени практична примењивост, контекстуални карактер знања, вештина, ставова и вредности, односно психосоцијалних ресурса као динамичка комбинација знања, вештина, ставова и вредности које омогућавају појединцу да активно и ефикасно делује у одређеној ситуацији, односно професији.

Компетенције представљају акциона знања која подразумевају капацитете за откривање, разумевање и решавање проблема.

Кључне компетенције васпитача су способност да:

**Раде са децом и родитељима*

**Се користе знањем, информацијама и технологијом у развијању сарадње и заједнице учења*

**Раде у тиму – развијање професионалне праксе*

Васпитач као рефлективни практичар треба да освежи личне ставове и вредности који су у основи његове праксе са циљем промене начина на који разуме и интерпретира своју праксу и промене саме праксе.

Стручне конференције за васпитаче, које организује Савез удружења васпитача Србије, представљају прилику да се подржи професионални развој и компетенције васпитача. Општи циљ конференција је јачање компетенција практичара да рефлективно преиспитују своју праксу и креирају промене, како би је унапредили.

Ови стручни скупови су прилика да практичари представе примере актуелне праксе, а учесници кроз активну дискусију, изнесу своје утиске и уверења, допринесу размени знања и искустава и приближавању увида. Како су се мењали актуелни трендови и потребе васпитача, тако се мењала и концепција стручних конференција. Чланови Програмског одбора за преглед и одабир радова су трагали за моделом унапређивања квалитета презентација и дискусије. У почетку су презентације садржале теоретске поставке, готове продукте које су аутори презентовали, недостајао је осврт на процес. Дискусије су се сводиле на похвале које су учесници упућивали ауторима, без дубље анализе праксе.

На основу извештаја након одржаних стручних скупова, закључили су да је потребно усмерити практичаре да се баве процесом, промишљањем, рефлексивним освртом на праксу коју приказују, изнесу

своје дилеме, изазове и начине њиховог превазилажења. Учеснике сесија је потребно мотивисати да отворено дискутују, из позиције критичког пријатеља, користећи асертивну комуникацију, да изнесу своје увиде, ставове, искуства у односу на приказане радове.

Ови увиди су показали да је потребно осмислити нову концепцију рада на конференцијама у циљу унапређивања квалитета. Аутори радова су добили јасне инструкције за презентацију радова, да је потребно приказати процес, дилеме, изазове и начин превазилажења а дискусионни блок је конципиран тако подтсакне учеснике да анализирају и износе воје увиде, на основу својих искустава из праксе и кроз питања у односу на радове.

У складу са почетком примене нових Основа програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“, теме конференција су формулисане на основу нове програмске концепције.

Након прве одржане конференције по новим смерницама, евалуација је показала напредак. Презентације су биле аутентичне и јасније, а дискусија смислена и корисна. У почетку учесници су се кроз дискусију у малим и на нивоу целе групе, бавили анализом појмова *-простор, -интегрисано учење, -позиција детета, -позиција васпитача* из различитих перспектива (како их препознајемо и видимо у пракси и шта све можемо мењати како бисмо унапредили праксу). Кроз дискусионни блок је остварена богата размена међу учесницима, размена мишљења и ставова кроз анализу кључних појмова. Дискусиони блок је посебан и драгоцен вид хоризонталне размене и учења, истовремено и модел преиспитивања и промена у остваривању и унапређивању праксе.

Концепција дискусионног блока се мењала и унапређивала у складу са процесом учења који се развија на конферен-

цији. Актуелна концепција је замишљена тако да након сваке презентације у трајању од 20 минута, уследи дискусионни блок од 20 минута, кроз рад у групама.

Кроз рефлексивна питања у односу на рад практичари описују праксу, упоређују са искуствима других колега и праве план акције промене кроз кораке. Први ниво рефлексije се односи на „моју позицију“ где учесници дају опис искуства колега и знања из праксе уз осврт на то шта је посебно важно и вредно у приказаном примеру. Кроз други ниво рефлексije „ја и други“ учесници користе референтни оквир за преиспитивање сопствене праксе у односу на примере праксе колега. Трећи ниво рефлексije омогућава промишљање о будућим корацима и акцијама у правцу унапређивања квалитета праксе.

Увиди модератора након промене концепције стручних конференција:

- Практичари су оснаженији за преиспитивање сопствене праксе.
- Учесници практикују позицију „критичког пријатеља“ и уважава се више-перспективност.
- Искорачило се из домена примера добре праксе у примере за учење и гради се култура дискусије и рефлексije у којој је сваки рад виђен као прилика за размену, учење и креирање увида о могућем унапређивању праксе.
- Дискусија је заснована на вредности-ма, продубљена и поткована језиком Основа програма.
- Видљиво је повезивање теорије и праксе кроз приказане примере из праксе
- Приказане су различите структуре и културе вртића које приказују аутентично развијање реалног програма.
- У презентацијама је видљиво да деца уче оно што живе, у њима смисленим активностима кроз игру и различите начине изражавања, истраживања,

кроз богата и разноврсна искуства. Посебно је видљиво учење инспирисано животно- практичним ситуацијама.

- Охрабрујуће је што је у одређеном броју радова уочљива дечја перспектива и активно учешће деце у процесу документовања
- Уочено је да се производи и инсталације настале током развијања пројеката износе у заједничке просторе и у функцији су игре, учења и истраживања
- Заједнички простори се користе као места за сусретање, игру, учење и истраживање деце различитих узраста.
- Учесници препознају различитост као прилике за учење.
- У приказаним радовима видљивије је коришћење ресурса локалне заједнице за учење и истраживање. Видљиво је

грађење партнерства са породицом. Активнија је улога родитеља у развијању програма.

- Новина је и отварање питања, именоване дилема и етичност у дискусији.
- Дигиталне компетенције практичара су видно ојачане што се препознаје током коришћења различитих дигиталних алата како током настајања тако и током презентовања радова.

Преиспитивање квалитета реалног програма је основ и само/вредновања васпитно – образовног рада као базе за заједничко промишљање и промене праксе (Основе програма предшколског васпитања и образовања - Године узлета, 2018) је чињеница, која треба да води практичаре у грађењу и развијању заједнице која учи.

Сандра Бацковић, УДК 373.211.24:371.15

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд

СТАНДАРДИ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ПРОФЕСИЈУ ВАСПИТАЧА И ЊЕГОВОГ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

Резиме: У раду се бавимо „Стандарди-ма компетенција за професију васпитача и њиховог професионалног развоја“, сагледавајући њихову важну улогу у систему предшколског васпитања и образовања. Рад на самом документу обухватао је допринос свих релевантних представника предшколства у Србији, засновао се на анализи докумената и досадашње квалитетне праксе, а усмеравајући се ка кључним идејама савременог педагошког приступа у предшколском васпитању и образовању. Компетентност васпитача је дефинисана у оквиру три подручја: компетентност васпитача у непосредном раду са децом, компетентност васпитача за развијање сарадње и заједнице учења и компетентност васпитача за развијање професионалне праксе, при чему су у оквиру сваког подручја истакнуте компетенције васпитача дате кроз димензије знања, умења и вредности. Једна од основних функција стандарда се види у томе да како васпитачима, тако и онима који раде са њима, помогне у процесу преиспитивања саме праксе и у изналажењу начина како да се досегне компетентност дата у документу. Кључне речи: компетенције, васпитачи, предшколство, образовање. Процес рада на документу „Стандарди компетенција за професију васпитача и њиховог професионалног развоја“ се одвијао у неколико фаза: анализа литературе и докумената, дефинисање и рад радне групе, као и различити видови укључивања релевантних сарадника у циљу анализе самог текста. Основу за дефинисање Стандарда представљала су

кључна документа за предшколство у Србији, Стратегија развоја образовања, Закон о предшколском васпитању и образовању, Основе програма предшколског васпитања и образовања, као и међународна документа попут документа Европске комисије о компетенцијама у предшколском васпитању и образовању. Радну групу чинили су представници факултета, високих струковних школа, директора и струковних удружења, који се баве предшколским васпитањем и образовањем.

У току рада организоване су консултације и са самим васпитачима на којима смо се бавили одређеним деловима текста, а у оквиру пројекта „Унапређивање квалитета предшколског васпитања и образовања кроз пилотирање нацрта Основа програма предшколског васпитања и образовања“, документ је анализирао и Пројектни тим за пилотирање Основа програма. Стога, можемо да закључимо да су Стандарди усклађени са свим кључним документима у области предшколског васпитања и образовања, засновани на принципима датих у Закону о предшколском, а у сам процес њиховог дефинисања били су укључени сви представници предшколства у Србији кроз различите форме консултовања. Током рада на дефинисању самих компетенција, покретало се и питање функције самог документа, како се он не би свео на инструмент за спољашње вредновање рада васпитача, већ треба да истакне да је компетентност васпитача одговорност целог система. „Дефинисањем стандарда компетенција васпитача стварају се претпостав-

ке за развијање квалитета предшколског васпитања и образовања кроз усаглашено деловање на плану система образовања, плану предшколске установе и на индивидуалном плану професионалног развоја васпитача, а у правцу развијања овако дефинисаних компетенција“ (Стандарди компетенција васпитача, 2018). У уводу самог документа истакнуто је да је овај документ намењен васпитачима, стручним сарадницима и директорима који треба да подрже оваквог васпитача на нивоу установе, али и саветницима, креаторима програма иницијалног образовања васпитача и система професионалног развоја, као и доносиоцима одлука на нивоу образовне политике при креирању мера које ће подржавати овако схваћену компетентност васпитача. У документу су издвојена три подручја компетентности васпитача: 1. компетентност у непосредном раду са децом, 2. компетентност за развијање сарадње и заједнице учења, 3. компетентност за развијање професионалне праксе. У оквиру ових подручја дефинисане су компетенције дате кроз димензије знања, умења и вредности, а које се тако обухваћене, не посматрају изоловано, већ су повезане и са другим компетенцијама у оквиру дате области. У Закону о основама система образовања и васпитања компетенције представљају скуп знања, вештина и ставова. Међутим, пошто се вештине могу тумачити и механички или као рутина, у документу се користи термин „умења“, како би се нагласила континуирана узрочно-последична веза између вештина и знања и како би се избегло свођење праксе на пуку примену оног што су васпитачи научили током иницијалног образовања или стекли у првим годинама свог рада.

Уместо термина „став“ уводе се „вредности“, јер „став“ изражава индивидуалан приступ, док „вредности“ истичу колективну компоненту неопходну за сагледавање праксе која се остварује у оквирима

одређеног система. Уједно, издвајањем одређених вредности истичу се кључна полазишта у односу на које се посматрају дата знања и умења у самом документу, а оне су и неопходне у разумевању праксе васпитача као етичке, а не свођење компетентности на збир одређених знања и вештина. Однос димензија знања, умења и вредности у самом документу дат је кроз табеларан приказ. У оквиру дефинисаних подручја, вертикално је у првом реду дата димензија знања, у другом умења, а у трећем вредности. На тај начин истиче се њихова међузависност, али и указује да одређена умења произилазе из одређене групе знања, као и да се могу разумети у односу на дату вредност. У даљем раду се, у оквиру сваке од дефинисаних области компетентности, наводе само одређени примери из документа са циљем детаљнијег увиђања везе између димензија, а које при том само заједно посматране дефинишу одређену компетенцију васпитача. У оквиру области „Компетентност васпитача у непосредном раду са децом“ истиче се да су васпитачима потребна знања о холистичкој природи развоја детета, тј. узајамној зависности и условљености социјалног, емоционалног, когнитивног, моторног развоја и развоја говора. У односу на ова знања, издвајају се нека од умења: гради односе повезаности са децом кроз уважавање дететових осећања, иницијативе и доприноси развоју самосталности и самоконтроле код детета; посматра и слуша децу због учачања и разумевања развојних потреба, интересовања и могућности детета; планира и реализује пројекте и теме које су смислене деци, у складу са дечјим потребама, могућностима и интересовањима. Ова група умења заснована на дефинисаним знањима затим се посматра и ставља у контекст у односу на истакнуте вредности: усмереност на добробит детета и целовито сагледавање повезаности процеса бриге, неге, васпитања

и образовања. На основу овог приказа, можемо да уочимо да одређено умеће као, на пример, „планира и реализује пројекте и теме које су смислене деци“ када би стајало независно од датих знања и вредности могло да се сведе на праксу васпитача у којој би садржаји били повезани, али са фокусом на саме садржаје у раду са децом. Издвајањем знања о холистичком развоју, покрећу се питања свих аспеката развоја током „реализовања тема и пројеката“, а посебно дефинисањем вредности „усмереност на добробит“ указује се на међусобну условљеност свих аспеката развоја и указује да је током „реализовања тема и пројеката“ фокус управо на подршци добробити детета, истицањем на које начине дете учествује и какве односе успоставља током „реализације тема и пројеката“. У оквиру области „Компетентност васпитача за развијање сарадње и заједнице учења“ издвојена су знања о заједничком учењу и сарадњи, а у односу на њих, нека од умења: кроз дијалог са колегама преиспитује и изграђује вредности и уверења о детету и учењу и властитој пракси са циљем континуиране промене праксе и развијања квалитета програма; критички преиспитује са колегама културу и структуру дечјег вртића; разлике у мишљењу и проблеме у пракси користи као прилике за учење; у сарадњи са колегама изграђује педагошка знања кроз документовање и заједничко вредновање праксе... Ова знања и умења се при том посматрају кроз призму следећих вредности: демократски и критичко-рефлексивни приступ пракси и сагледавање вртића као заједнице учења у којој су сарадња и размена основ учења, промена и развоја. Кад бисмо сада издвојили умеће „разлике у мишљењу и проблеме у пракси користи као прилике за учење“ и посматрали га независно од знања и вредности, вероватно би изазвало много негодовања и процењено као нерелан захтев за садашњу праксу. Међутим,

ако је размена мишљења међу колегама заснована на знању о заједничком учењу и сагледавању вртића као заједнице учења, променио би се и став и можда би се управо те разлике виделе као главни покретачи како учења, тако и промена и развоја. У оквиру области „Компетентност васпитача за развијање професионалне праксе“ наведена су знања о различитим поступцима и техникама планирања, праћења, документовања и вредновања у развијању програма као важно упориште за умења попут: користи различите стратегије праћења, документовања и вредновања васпитно-образовног рада и на основу њих развија програм; флексибилно планира васпитно-образовни рад на основу сталног праћења и слушања деце, као и размене са породицом и колегама; користи документацију за дијалог са децом, породицом и колегама; критички преиспитује усклађеност реалног програма са концепцијом Основа програма. Уз ова умења као вредност дата је да се програм развија у реалном контексту васпитно-образовне праксе дечјег вртића. Издвајањем умења „користи документацију за дијалог са децом, породицом и колегама“ независно од датих знања и вредности, „дијалог“ се вероватно не би десио, јер би се документација свела на званичне форме за које су васпитачи одговорни и тешко да би их са лакоћом довели у питање. Када се васпитачи оснаже да увиде значај и да примењују различите поступке и технике планирања, праћења и документовања, ту су могућности и за сам дијалог веће. Посебно, уколико се разуме да се програм развија у реалном контексту и да ће васпитачи заједно са децом и родитељима изналазити поступке и технике које су управо њима пријемчивије, онда ће ово умеће постати део свакодневне праксе наших васпитача. Једна од основних функција

Стандарда компетенција васпитача види се у томе да како васпитачима, тако

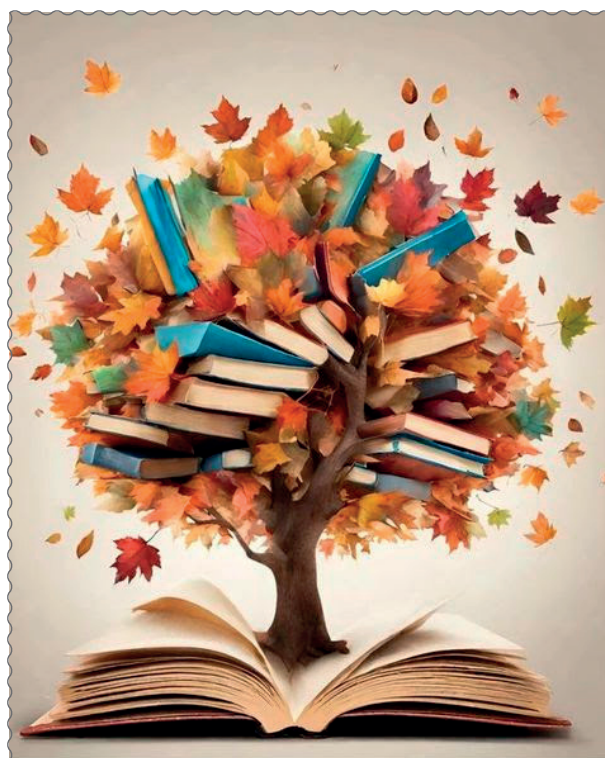
и онима који раде са њима, помогне у процесу преиспитивања саме праксе и у изналажењу начина како да се досегне компетентност дата у документу. При том је од велике важности истаћи да васпитачи у тим процесима не могу да буду сами, већ да је неопходно да заједно са колегама осмишљавају начине како ће овај документ посматрати и увезивати га са својом праксом. За то су потребни конкретни кораци, позитивно вођење, увиђање неопходности грађења вртића као заједнице учења, као и отвореност према променама. Можда је, међутим, најважније сагледавање да је овај документ донешен да помогне, а не да „наметне“, па стога се слободно „расправљајте“ са њим: - шта бисте у њему издвојили као важно за вас, - са чим се не слажете и зашто, - са колегама анализирајте како разумете одређене исказе, поткрепите их примерима, - да ли вам помаже у издвајању неких ваших јаких и слабих страна, - како видимо наш колектив у односу на овакво виђење компетентности, - каква нам подршка треба. И можда најважније питање о томе какви смо васпитачи, независно од овог документа: питајте децу.

Преузето:

Зборник радова са Петнаесте конференције са међународним учешћем ВАС-ПИТАЧ У 21. ВЕКУ, 2019.

Литература

- Крњаја, Ж. и Павловић Бренеселовић Д. (2013). Где станује квалитет. Политика грађења квалитета у предшколском васпитању. Књига 1. Београд: Институт за педагогију и андрагогију.
- CoRe: Competence Requirements in Early Childhood Education and Care (2011). Final Report European Commission, London and Ghent: Education and Culture University of East London and Cass School of Education and University of Ghent.
- Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ (2018). Службени гласник РС, 16.
- Стандарди компетенција за професију васпитача и њиховог професионалног развоја (2018). Службени гласник РС, 16.
- Закон о предшколском васпитању и образовању (2017). Службени гласник РС, 18/2010 и 101/2017.

Предшколска установа „Наше дете“ Врање

Биљана Трајковић, мастер васпитач

Весна Нушић, васпитач - самостални педагошки саветник

КАКАВ НАМ ВАСПИТАЧ ТРЕБА У СКЛАДУ СА КОНЦЕПЦИЈОМ ОСНОВА ПРОГРАМА

„Многи би хтели да реформишу живот, а немају ни појма о његовим темељима. Ко жели да даје савете (а то ће се у будућности све више тражити), неће се смети задовољити познавањем живота само са његове површине, већ ће морати да живот испитује и у његовим дубинама“. (Рудолф Штајнер)

Очекивања и потребе родитеља мотивишу их да упишу своју децу у предшколску установу и бригу о њима препусте професионалцима. Најчешће их занима да ли је особа којој препуштају малишане уравнотежена, има ли искуства, позитивне енергије и какав ће контакт успоставити са његовим дететом. Сва ова питања су потпуно нормална али чак и када су поменути услови испуњени, нема гаранције да ће дете заволети васпитача.

Дечији однос према околина је такав да се у суштини може објаснити кроз подражавање (опонашање) и пример. Васпитач, после родитеља - породице јесте други “пример” чије понашање пресликава дете. Васпитач треба да познаје законе људске природе јер оне јесу права основа васпитања. Тада говоримо о компетентном васпитачу који кроз креативну примену и преиспитивање стручних знања, умења и вредности делује у променљивом друштвеном и васпитном контексту. За овај процес не носи одговорност само васпитач већ и цео систем који тај процес подржава. Професионалац у свом послу, познајући и разумевајући развојне процесе код деце, поседујући компетенције

зна да саветовање и поучавање не делује на дете као што делује оно што одрасли и вршњаци у његовој околини чине, а дете гледа. Околину која окружује дете треба схватити у најширем смислу те речи. Осим материјалних ствари које су ту налазе важно је и оно што дечија чула запажају, шта се све одиграва у тој средини, односи који се граде или не граде у њој. Васпитач треба да верује у оно што ради, а самим тим и преноси деци; иначе неће оставити на дете никакав утисак. Када васпитач зна како васпитне мере које примењује у односу са децом делују, знаће како то најбоље да уради.

„Само је један период живота са толико отворених могућности, у коме човек са толико енергије, истрајности и ентузијазма овладава и развија сложене капацитете од којих ће зависити његове будуће могућности, његова личност и успешност функционисања у даљем животу. Тај период је предшколски узраст (под предшколским узрастом мисли се на узраст деце од рођења до поласка у школу). Због тога године на предшколском узрасту препознајемо као године узлета, па отуд и назив овог програма.

Колики и какав ће тај узлет бити, зависиће од свих нас који радимо у предшколском васпитању и образовању“ (Године узлета)

Савремена истраживања о развоју мозга показују да искуства која се добијају у раном детињству имају велику улогу на врсту и степен могућности у одраслом

доби. Социјалне интеракције су врло важне за дечији развој јер кроз односе које дете гради са одраслима и вршњацима ствара обрасце за учење. Вапитач као носилац темеља развоја и напредовања детета увиђа значај развоја свих потенцијала појединца и његово оспособљавање за функционалан властити и друштвени значај. У том смислу професионалац, васпитач има потребу да стално учи, што кроз односе са децом, породицом, тако и кроз хоризонталну размену са колегама. Васпитач сагледава дете целовито у свој његовој јединствености и усмерен је на постављање дугорочних циљева. Он својим знањима умењима и вредностима подупире развој дечијих развијајућих компетенција. Васпитач који нам је данас потребан проналази начине, трага, истражује и омогућава детету да повеже своја искуства са оним ситуацијама које су му смислене и које се догађају сада и овде. Да би обезбедио континуитет у образовању и поставио темељ целоживотног учења, професионалац се повезује са школом, породицом и локалном заједницом. Породица као примарни и први “учитељ” детета јесте важна карика у развоју и напредовању детета и то васпитач треба да препозна, уважи и прихвати као партнерство, „десну“ руку са којом је на истој страни. На овај начин се подупиру и даље развијају родитељске компетенције. Уважен и прихваћен родитељ, са којим се гради партнерски однос разуме и настоји да и у породици даље развија вредности, умења и нарастајућа знања детета. Само тада породица и васпитач усмерени на дугорочне циљеве васпитања и образовања прате развој и напредовање детета, не на основу развојних норми, већ праћењем квалитета кључних димензија програма. Најважнији циљ предшколског васпитања и образовања који је усмерен на дете јесте подршка добробити детета.

Концепт добробити одражава суштину развоја и учења детета, а то је да дете биће које истовремено јесте и бива - кроз оно што јесте постаје и оно што ће бити, тако да подржавати добробит детета значи истовремено пројектовање циљева на будућност и разумевање шта је добробит за дете у реално постојећим околностима, сада и овде (у реалном програму). (Године узлета)

Постоји велика разлика између посла и позива. Позив је оно за шта осећате да сте позвани да радите и да вас ништа друго не би једнако испуњавало, док је посао оно што радите да бисте зарадили новац. Наравно да сви живимо од новца, али заиста успешни и вољени васпитачи осећају велику страст према свом позиву и рад са децом не би мењали за неки други посао. То не значи да васпитач треба да зарађује мало, па не заборавите да им родитељи препуштају оно што им је најважније у животу! Позив васпитача подразумева да се особа стално усавршава, како кроз предавања и литературу, у вези са новим научним сазнањима, тако и кроз семинаре и радионице. Није пресудно имати знање, већ је веома важно и умети пренети знање на нове генерације.

Савремени васпитач, васпитач овог доба, професионалац који стално преиспитује и мења своју праксу зна да је дете компетентно да активно учествује у процесу сазнавања и бирања садржаја којима ће се бавити. Васпитач користи интеракцију са децом и на тај начин долази до идеја о садржајима који су деци интересантни и корисни за живот. Професија васпитача је јединствена професија у односу на све друге, јер зна да интегрише и повеже своја знања и искуства са знањем и искуствима деце, породице и локалне заједнице и на тај начин заједно конструишу знање и разумевање себе и света. Овакав васпитач не користи у свом раду унапред планира-

не активности и издвојене садржаје за које он мисли да ће бити занимљива и корисна деци. „Ослушкује“ децу, игра се са њима, у тој игри заједно са децом прерађује нова искуства и знања. Подупире децу да развијају своје снаге и могућности. Васпитач савременог доба гради односе са децом и у вршњачкој групи на различите начине:

– Истински се бави дететом кроз заједничке активности са децом; осетљив је на дечије потребе и капацитете;

– Васпитач учествује на различите начине у свим дешавањима и активностима у групи;

– Васпитач је спреман да учи и „слуша“ децу и на тај начин активно укључује свако дете у игру и процес.

У игри као јединственом чину у коме се активирају сви потенцијали детета, важно је учешће васпитача:

– Током отворене игре, васпитач обезбеђује деци довољно времена за игру, опрема простор (спољашњи и унутрашњи), обезбеђује материјале, посматра игру, настоји да је разуме, посматра и записује реакције и идеје деце...

– Током проширене игре, васпитач подржава дечију игру, заједно се игра са децом, предлаже нове улоге за наставак игре, помаже осталој деци да се укључе у игру, записује сценарио игре...

– Током вођене игре, васпитач учествује и усмерава игру при чему се договара са децом, води дијалог, показује покрете, правила...

Савремени васпитач зна колико и на који начин физичко окружење обликује положај детета у програму. Средина за учење треба да је подстицајна у којој ће се свако дете осећати пријатно и сигурно. Васпитач у простор уноси материјале који подржавају различите стилове учења и доступни су деци; простор подстиче на истражи-

вање, игру и учење, деца могу да обликују, структурирају и мењају простор. Улога васпитача је да користећи своја знања, умења, вредности и вештине подржава јаке стране детета, подстиче учење у вршњачкој размени, омогућава дечију иницијативу и предлоге, развија интеракцију са другим одраслима... Простор у коме деца и васпитач бораве, на тај начин приказује могућности интегрисаног учења - деца истражују, решавају проблеме, пробају, експериментишу самостално или у малим групама. Када професионалац, васпитач користи ресурсе породице и локалне заједнице подстиче учење деце - то нису само шетње већ могућности за решавање неких питања која су се отворила у групи. Васпитач овог доба у развијању програма стално врши усклађивање са децом; не прави готов, завршен план. Кроз консултовање са децом васпитач омогућава да се програм развија у складу са дечијом перпективом (разговара са дететом о неком питању, простору, материјалима за игру, кога би волели да упознају...) . Током разговора, васпитач користи различите технике које су блиске дечијем изражавању; фотографије, мапе, постер, календаре...

Стратегије које васпитачи користе у свом раду доприносе квалитетнијој комуникацији са децом и пружају деци могућност партиципације а самим тим дете постаје активни учесник заједнице у којој живи. У складу са новом концепцијом, охрабривање иницијативе деце, консултовање, моделовање, подупирање и проширивање доприносе добробити деце.

Као и све промене у животу, тако се и промене у професионалној заједници дешавају на различите начине. Васпитачи су пред великим изазовом и задатком. У променама нам могу помоћи искуства других. У том смислу хоризонтална размена између колега у установи и ван ње, разговори и консултације са колегама, заједнич-

ка промишљења и преиспитивања врло су важна за унапређење квалитета рада. „Критичког пријатеља“ васпитач може наћи у себи или својој колегиници. Рефлексија сопствене праксе прави је пут и одговор на изазове новог доба. Васпитач који тежи овом путу, путу подупирања дечијих компетенција као и добробити за дете стуб је формирања квалитетног друштва.

Учење је двосмерно – као љуљашка. У позиву васпитача нема краја, стално се нешто учи и то двосмерно, одрасли уче децу али и деца уче одрасле. За успех је

потребно пуно отворености, осећајности, активности и често смисла за хумор. Позив васпитача је тежак и захтеван, али доноси велико задовољство. У узрасту до поласка у школу деца највише уче по моделу, зато је веома важно ко су и какви су људи који раде са њима.

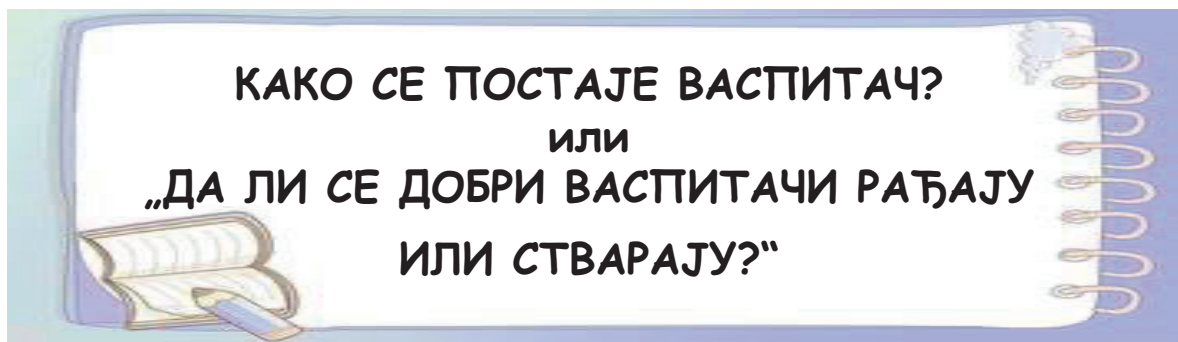
Литература:

Основе програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета, Просветни преглед, Београд, 2019.

[www.zelenaucionica.com/
koje-osobine-treba-da-poseduje-vaspitac/](http://www.zelenaucionica.com/koje-osobine-treba-da-poseduje-vaspitac/)

**Ко уме да се радује,
има чему да се радује.
Радост је привилегија оних који
скромно мисле о себи
а лепо о животу**

Васпитач је креатор сопствене праксе, он ствара сопствену праксу и учи из својих искустава и искустава других. То је каријера без краја у којој никада не можете престати да учите од бака и деда, родитеља, старијих и млађих колега.

Добар васпитач је онај који вредно ради на себи, учи да живи добро, служи, сарађује, воли оно што ради и ставља све своје способности у службу деци своје породице и сопственој пракси. Не можете наћи ниједну особу која не воли децу. Посао васпитача подразумева да у тој каријери сваког дана треба да се усавршава.

Васпитач је кључни фактор у развоју деце у раном периоду живота, јер има значајну улогу у припремању деце за даљи живот и усвајање основних вредности. Кроз игру, креативне активности и адаптацију књижевних дела, васпитач подстиче децу да се интересују за учење и развој логичког мишљења, што им касније помаже да лакше савладају нове изазове и препреке.

Поред образовања, васпитач се такође бави васпитањем, учи децу како да се понашају према старијима, вршњацима и особама које се разликују од њих. Ово је посебно важно у периоду када се деца развијају и уче како да се уклопе у друштво. Васпитач својим примером и приступом деци ствара пријатну атмосферу у којој се деца осећају сигурно и прихваћено, што позитивно утиче на њихов емоционални развој.

Васпитач је креатор сопствене праксе, он ствара сопствену праксу и учи из својих искустава и искустава других. То је карије-

ра без краја у којој никада не можете престати да учите од бака и деда, родитеља, старијих и млађих колега.

Свако може да научи да буде васпитач да научи испите и заврши факултете, да научи како се обавља методичко упознавање деце са неким појмовима.

“ Али да би били добар васпитач морате поседовати дете у себи.

Треба научити децу основним моралним, културним, социјалним, хуманим, цивилизацијским тековинама да их просто припремите за живот на предшколском нивоу и да их оснажите да могу сигурног корака да крену даље. Долазимо до нашег питања.

Како се постаје васпитач?

Постоје две врсте васпитача а то су васпитачи деце предшколског узраста који подразумева узраст деце од 3 до 6 година као и медицинска сестра васпитач.

У даљем излагању говорићемо само о васпитачима деце предшколског узраста.

Да би постали васпитач потребно је да имате бар једну завршену од наведених едукација:

висока школа струковних студија за васпитаче

учитељски факултет – смер васпитач предшколског узраста

академију струковно-медицинских студија.

Бити добар васпитач захтева много више од само завршене школе. Потребно је поседовати много љубави према деци,

интелектуалне даровитости, креативности и способности препознавања дечијег нивоа размишљања. Емоционална зрелост, маштовитост, досетљивост и духовитост такође су веома важне особине које васпитач треба да поседује како би се што боље носио са изазовима који долазе уз рад са децом.

Професија васпитача гарантује радну испуњеност, креативност и радост у раду са децом.

Рад са децом може бити изузетно испуњавајући, али захтева и велику посвећеност, стрпљење и одговорност. Недостатак материјала за рад и мала зарада могу бити изазови које треба превазићи, али васпитачи који су истински посвећени свом послу и деци којом се баве, проналазе задовољство у свакодневним активностима и могућностима да креативно изразе своје идеје.

Из угла послодавца можемо издвојити следеће ставке које се односе на посао васпитача:

Вештине:

Вештине комуникације (међуљудске интеракције)

Организационе вештине

Креативно размишљање

Помагачке и хуманистичке вештине

Особине:

Комуникативност

Дружељубивост

Савесност и одговорност

Добродушност

Предности:

Рад са децом који пружа испуњење и љубав

Могућност напредовања кроз даље образовање и семинаре

Могућност креативности и маштања

Недостаци:

Недовољно материјала за рад

Мала зарада

Физички и емоционално напоран посао, посебно при обављању одређених активности са децом

Додатне информације:

За обављање овог посла потребна је љубав према раду са децом, стрпљење и посвећеност.

Савет за све који желе да обављају посао васпитача:

Ако желите да постанете добар васпитач, морате бити посвећени и имати жељу да се континуирано усавршавате у раду са децом. Кључни фактори су лични развој, праћење нових приступа и методологија, као и поштовање васпитних стандарда и етичких норми.

Важно је да поставите реалне циљеве и да се усредсредите на развијање својих вештина. Такође, потребно је да радите у адекватном простору и оптималним условима за рад, са довољним бројем деце у групама.

Ваша сарадња са колегама, сарадницима и надређенима је такође кључна. Нажалост, у државним вртићима један од главних проблема је превелики број деце у групама, што некада може бити веома изазовно за васпитаче. Ипак, узмите у обзир да је то проблем који вам је изван контроле и надамо се да ће се у будућности ситуација поправити.

Важно је да уживате у раду са децом и да вам буде задовољство да се посветите њиховом развоју и расту.

*преузето-Мала школа -31/05/2023855

Татјана Ристивојевић, tatjana.d.ristivojevic@gmail.com

Јасмина Боуали Станојковић, direktor@pudrsimamilosevic.edu.rs

Јелена Михајловић, jelenam@pudrsimamilosevic.edu.rs

ГРАЂЕЊЕ КУЛТУРЕ ВРТИЋА односи као покретачи промена у вртићу

Савремена истраживања истичу да су богата социјална и физичка средина услов раног развоја код деце. У вртићу „Петар Пан“, у Батајници, ПУ „Др Сима Милошевић“, од 2010. године са Мирјаном Марковић, педагогом - експертом у предшколству и зачетником развијања педагошких идеја Марије Монтесори на нашим просторима, почели смо да градимо један нови вртић, нови програм, нову културу. Учили смо заједно да градимо партнерство са породицом и локалном заједницом, и све то у циљу подршке грађења дечје добробити.

Батајница је насеље које се просторно веома проширило у последњим деценијама. Време транзиције утицало је на то да родитељи раде све дуже, удаљени најчешће од својих матичних породица, и да јако мало времена квалитетно проводе са својом децом, најчешће оптерећени егзистенцијалним статусом.

Батајница се налази на периферији главног града. Удаљени од традиције, а у сусрету са савременим технолошким развојем, родитељи често нису знали шта и како најбоље да понуде својој деци. И управо ова сазнања су нас навела да у нашем вртићу „Петар Пан“ градимо средину која ће у сваком погледу бити подстицајна за дете.

Најпре смо желели да подстичемо истраживачке способности код деце тако што смо понудили обиље материјала – природног, неструктурираног, разноврсног – необичног- ликовног материјала. Подстицали смо децу да истражују са

вршњацима, али и са децом различитих група. Тако су се стварале и нове прилике за учење и истраживање са васпитачима различитих група, где су се стварале прилике за грађење односа и ангажовање детета са вршњацима, одраслима, физичким окружењем. Управо су ти односи и ангажовање детета у оквиру истих покретачи његовог развоја, односно покретачи добробити.

И тако су нас деца повукла у неки свој свет, указујући на оно што је потребно њиховом развоју и враћајући нас на творевине традиције. Градећи партнерство са породицом, позвали смо баке и деке које су деци приближиле говорно стваралаштво, традиционалне игре...

У оваквом систему деца, родитељи, чланови породице, васпитачи, стручни сарадници... постали су партнери у истраживању уређујући средину за учење и богатећи слику света деце, кроз разноврсне активности у локалној заједници (сарадња са основним школама „Бранко Радичевић“, „Светислав Голубовић Митраљета“, аматерским позориштем, домаћинствима у окружењу...)

Васпитачи су били свесни да средина за дете представља трећег васпитача - средина треба да буде естетски привлачна али подстицајна у којој дете може да истражује, да ствара, да гради, да проба, да упознаје, да открива, да одлучује, закључује – да развија своје потенцијале. Истовремено, управо у таквој средини васпитач има прилику да открива дете као јединствено, целовито, креативно, биће

игре, учи интегрисано. Васпитач је активан посматрач, док је његово ангажовање наглашено у богаћењу амбијента и креирању материјала за учење.

У нашим вртићима нарочито је видљиво вршњачко учење, и много пута се показало као истинита тврдња да је вршњачко учење најдрагоценије! Ефекте оваквог начина учења препознали су и родитељи, који су имали прилику да увиде смисленост богаћења физичке средине за учење, те су се радо укључили у богаћењу исте и повезујући вртић са различитим институцијама у заједници.

Посматрајући дечју игру и анализом исте на састанцима Тима васпитача, дошло се до закључка да деца највише времена проводе у игри са материјалима које су направили васпитачи или родитељи! Искуства васпитача нам говоре да и транзиција деце од куће у јаслице пролази лакше и краће траје уз материјале које су осмислили васпитачи! И нарочито ако се дешава у заједничким просторима вртића.

Материјали направљени од гипса у виду географских појмова, мапе, планете – каширане или у комбинацији са вуном, разнолике картице, традиционалне дечје игре – незаменљиве током одрастања, необични музички инструменти- ...учинили су да контекст вртића постане динамичан. Деца су кроз време све чешће учествовала у стварању нових материјала, дајући идеје или сама стварајући. Консултујући се са децом васпитачима су се стварале нове идеје.

Богате интеракције деце, родитеља, васпитача и других, учинили су живот вртића квалитетнијим. Обогаћена је слика света деце што је појачало дететово истраживање физичког, социјалног и симболичког окружења.

Резултати истраживања показали су да су деца, породица и вртић постали заједница која учи, док су деца постала видљи-

ва у заједници у којој одрастају и где се осећају да припадају. Истраживање које је обављено у сарадњи са учитељицама и стручном службом ОШ „Бранко Радичевић“ потврдило је да деца из нашег вртића имају добру концентрацију, пажњу, већи фонд речи и боље самопоуздање, и да истовремено ретко улазе у међусобне конфликте.

Промене у структури вртића, а које су обухватиле простор, програм, међусобне односе, а које су се рефлектовале и захватиле део културе вртића не би биле могуће да смо се бавили унапређивањем парцеларним деловима наше праксе. Томе је допринео Тимски рад запослених у вртићу, развијање културе дијалога, међусобна подршка и мотивација запослених, квалитет односа између васпитача, стручних сарадника и директора који нам је стварао осећај припадности колективу.

Градећи културу вртића градили смо међусобне односе, квалитет васпитно-образовног рада, процесе заједничког учења деце и одраслих и креирали пут ка квалитетним променама у нашој пракси.

Литература:

1. Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“, Београд, 2018.
2. Крњаја, Ж. (2016). Где станује квалитет(3): Развијање праксе дечјег вртића. Београд, ИПА.
3. Павловић Бренеселовић, Д. (2012). Од природних непријатеља до партнера – Системски приступ односу породице и јавног васпитања. Београд, ИПА.

Бранка Станојевић – педагог,
 ПУ „Ђурђевдан“, Крагујевац
Наташа Јовановић – мастер васпитач,
 ПУ „Ђурђевдан“, Крагујевац

РАЗГОВОРИ У ВРТИЋУ

Најзначајнији ресурс информација о детету су разговори у вртићу. То могу бити непосредни разговори с дететом, с другом децом из васпитне групе, члановима породице, мада се информације могу добити и другим начинима комуникације – посматрањем детета у игри, кроз односе које гради према себи, другима и околини, анализом дечјег цртежа и начина изражавања, анкетама и упитницима за родитеље, као и њиховим непосредним учешћем у раду вртића. Контекст вртића утиче на контекст породице, конкретно на мењање игре и односа према игри и у игри, на релацији дете–родитељ, кроз комуникацију која се одиграва. Зато је комуникација најважнија карика у васпитно-образовном процесу.

Васпитна пракса сарадње родитеља и васпитача у вртићу је веома богата и разнолика, иако у васпитном процесу, у комуникацији, нема готових решења, примењивих увек и у свим ситуацијама. Сваки практичар је током свог рада примењивао различите начине за добијање информација о функционисању детета. Уколико желимо да дете посматрамо као целовито биће, онда је и за нас, практичаре, значајно да сазнамо више о детету и породици. Природни контекст у коме се дете развија јесте породични дом и касније вртић. Зато је важно да сви – деца, родитељи, васпитачи, разговарамо у вртићу.

„Без обзира на то да ли почетни импулс потиче од родитеља или васпитача, да би процес консултовања имао ефекта, потребно је:

○ Идентификовати тешкоће/проблеме, што подразумева објективно сагледавање тешкоћа/проблема из перспективе родитеља и из перспективе васпитача;

○ Избалансирали односе снага у дијалогу – што представља уважавање компетенција и једне и друге стране (и родитеља и васпитача);

○ Усаглашавање слике о детету – постизање узајамног разумевања шта су дететове снаге,

интересовања, понашања као полазишта за адекватно реаговање;

○ Изналажење заједничких стратегија подршке детету у превазилажењу актуелних проблема, било да су они условљени развојем или актуелном ситуацијом. На овај начин усаглашавају се и поступци у односу на дете у вртићком и породичном окружењу.“ (Врањешевић Ј., и др., 2019)

У пракси вртића се индивидуалним разговорима и другим начинима размене информација између родитеља и васпитача (анкете, упитници, путујуће свеске, дневници...) долази до информација о функционисању детета у породичним условима. Често су то општи подаци о детету, шта дете уме, зна, како то ради, описује се понашање, у мањој мери се добију подаци о интеракцији са другима, као и о начинима учешћа родитеља у свакодневним рутинама. Добијене информације служе васпитачима за процену тренутног функционисања детета, али више иницирају даљу сарадњу породице и вртића у правцу опште сарадње него што конкретизују начине и путеве којима се поспешује развој вештина детета. Сарадња са породицом би требало да буде у функцији целовитог развоја детета, тако да не прави и/или не супротставља породично и вртићко деловање, већ да потпомогне дететов целовит развој у природном окружењу за њега, најпре у породици, а затим и у вртићу, и зато разговори представљају спону између породице и вртића и усмеравају потенцијале свих чинилаца окружења ка детету.

Циљеви које у односу на дете желимо да постигнемо, и у породичном и у вртићком окружењу, требало би да одражавају и породичне и вртићке приоритете, а то су:

- подстицање учења код детета кроз функционално, активно учешће у свакодневним рутинама и активностима,

- проширивање ситуација/активности у којима дете може да буде компетентно,

- усредсређеност на укљученост и интересовања детета.

У пракси, највише ефеката на касније планирање шта и како унапредити код детета имали су разговори са родитељима започети питањем – како проводите заједничко време са својим дететом? Наставак разговора мора бити афирмативног карактера и за дете и за родитеља, са акцентом на важности што бољег упознавања детета, његових навика, рутина и потреба, откривања шта дете може само да уради, како се игра, какве односе гради са другима и окружењем, како бисмо заједно пружили адекватну подршку његовом развоју. Оваквим начином разговора са родитељима, подстиче се боље разумевање, праћење, међусобна подршка породице и вртића, усмерена на компетенције детета. Истовремено, граде се односи међусобног уважавања и поверења.

Како оснажити сарадничко учење деце и додатно ојачати међусобно уважавање и толеранцију, једно је од најзначајнијих питања за промишљање практичара о пракси. Улога практичара, као креатора сопствене праксе и истраживача, најчешће се формулише кроз одговоре на питања како долазимо до сценарија онога што се у групи дешава. Али како да знамо јесу ли деца стварно укључена и у којој мери у реални програм који се у вртићу гради? Уважавајући специфичности групе, простора, заинтересованост деце, практичари, кроз игру, обезбеђују сваком детету припадност, учешће и укљученост. То захтева одређене компетенције, стално промишљање о приступу у раду, методама, коришћење досадашњих знања и искустава и примену новостечених знања. Како се перспектива детета утемељује кроз начела, принципе, веома је важно да практичар препозна нивое учешћа детета у реалном програму и реагује на њих.

„Консултовање са децом треба осмислити тако да се обезбеди подстицајна и пријатна атмосфера, која ће допринети да деца буду опуштена и отворена и имају довољно времена за разговор. Током консултовања, које се може организовати у више наврата, треба користити разговор, цртање, игру, показивање одређених предмета и простора као алате за успостављање подстицајне интеракције.“ (Најдановић Томић, и др., 2022)

Могућа питања која постављамо деци могу бити:

– Где сте све били у околини? Шта сте видели? Са ким сте причали? Шта ти се највише свидело?

– Кога још срећете, с ким причате, радите нешто у вртићу (одрасли, деца)? Ко вам све долази у вртић? Одакле су? Шта раде? Зашто долазе?

– Ко у вртићу одлучује шта ћете да радите? Да ли постоји још неко ко одлучује?

О чему ти одлучујеш?

– Да ли ви имате ваша правила у групи? Ко их је донео/смислио (откуда баш таква)?

– Шта се дешава када не поштујеш правила или их неко други не поштује?

– Када си у вртићу, да ли идеш у друге собе? Шта тамо радиш? Да ли се играш са децом из других група? Да ли деца из других соба долазе код вас? Где никада не идете/не идеш? Што ту не идете?

– Са ким се у дворишту играш? Да ли идете у јаслице?

– Да ли васпитачица пита шта би волео/волела да радиш, а шта не? Да ли онда можеш то да радиш или мораш да радиш оно што васпитачица каже? Да ли можеш сам/сама да кажеш васпитачици шта би волео/волела да радиш и ако те она не пита?

– Можеш ли да нам покажеш своје цртеже? Који ти се највише свиђа? Зашто? Да ли си нешто мењао/мењала на свом цртежу? (Најдановић Томић, и др., 2022)

‘Постављањем питања отвореног типа и омогућавањем разноврсних начина изражавања деце („покажи ми“, „нацртај“, „представи“...), кроз различите облике комуникације, препознавали смо стварни интерес деце и према њему се усмеравали приликом организације активности. Вођење разговора са децом је и културолошко питање, подразумева уважавање и проистиче из претходног питања. Може се применити више начина организације игре – игра у малим групама, круг пријатеља, кроз лични простор детета у соби... Уважавање перспективе детета кроз разговор, видљиво је и препознато у истраживачким питањима деце.

Сарадничко учење деце и јачање уважавања и толеранције се додатно поспешује кроз учешће деце и одраслих у играма са правилима (отворена, проширена и вођена игра): чекање реда, вежбе толеранције на фрустрацију и све друге прилике које ће обезбедити да се свако осећа уважено. Фокус практичара би требало да буде на процесу учења, не на резултатима истраживања. Много је важније која питања деци постављамо, како их водимо кроз процес креативног стварања, како увиђамо на које ресурсе они сами наилазе и како их заједно тумачимо и користимо. Уколико практичари почну да нуде деци ресурсе, решења, идеје – постоји могућност да се деца враћају у зону комфора, прихватају идеје одраслих као најбоље и ту нестаје креативност и улази се у проблем копирања. Зато је веома значајно да то што деца живе у процесу учења ставимо у функцију заједничке праксе која се развија. Игра је истовремено и циљ и средство за грађење односа/комуникације деце, породице и практичара. Такође је и механизам којим се служимо да остваримо боље контакте, да упознамо породице и децу и да их разумемо. Перспектива детета видљива је у сарадњи породице и вртића и обезбеђена је персонализованим приступом сваком детету и његовој породици.

Промена парадигме у процесу разумевања васпитавања као социолошког феномена подједнако подразумева деловање, подстицање, подупирање, подржавање, како вртићке заједнице тако и породице и других актера локалне средине у односу на дете. Основне програма предшколског васпитања и об-

разовања „Године узлета“ дају широк спектар могућности за деловање ка добробити детета и ка видљивости перспективе сваког детета и породице у реалном програму вртића и култури установе. Разговори са децом и родитељима су и средство којима практичар обезбеђује рефлексивност и аутентичност сопствене истраживачке праксе, разумевање детета и слике о детету, као и механизам обезбеђивања аутономије да своје искуство и рад преточи у добробит за дете и подршку породици.

Литература:

1) Врањешевевић Ј., и др. (2019): *Вртић као сигурно и подстицајно окружење за учење и развој деце*, Приручник за васпитаче Београд, Министарство просвете, науке и технолошког развоја;

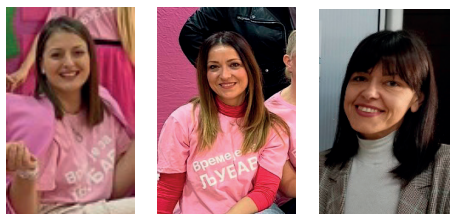
2) Крњаја, Ж., Павловић Бренеселовић Д. (2022): *Водич за развијање теме/пројекта са децом*, Београд, Министарство просвете, науке и технолошког развоја;

3) Слуњски, Е., и сар. (2016): *Изван оквира 2 – Промена од компетентног појединца и установе до компетентне заједнице учења*, Загреб, Елемент;

4) Најдановић Томић, Ј., и др. (2022): *Самовредновање у предшколским установама*, Водич за запослене у предшколским установама, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

*чланак објављен часопису за породицу „Саветовалиште“ новембра 2024. године, издавач: Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“

Ива Петковић и Марија Стојановић

-мастер васпитачи

уз подршку стручне сараднице **Сање Станковић**

-мастер педагог

ПУТ КА ЗАЈЕДНИШТВУ И РАЗУМЕВАЊУ СВАКОГ ДЕТЕТА

Ми смо тим из ЈПУ „Пчелица“ из Ниша са вишегодишњим искуством у раду са децом. Кроз године праксе, развиле смо дубоко разумевање дечијих потреба, како емотивних, тако и образовних, и стално унапређујемо наш приступ кроз креативне и иновативне методе васпитања. Својим радом доприносимо не само интелектуалном, већ и емоционалном, социјалном и моралном развоју деце, водећи их кроз фазе одрастања у сигурно, подржавајуће и инспиративно окружење. Наш циљ је да не само образујемо, већ и да будемо ментори, подршка и узор нашим малишанима, помажући им да развију социјалне вештине, емоционалну отпорност и љубав према учењу. Кроз наш рад, посебно се фокусирамо на развој социјалних вештина, емпатије, креативности и критичког мишљења, а све у складу са вредностима као што су поштовање, сарадња, одговорност и међусобна подршка.

Пројекат под називом „Загрли ме снажно“ реализован је са децом која су била у години пред полазак у школу, с циљем подстицања емоционалне интелигенције и социјалних вештина, са посебним фокусом на емпатију и активно слушање. С обзиром на то да су деца у овом узрасту у фази интензивног социјалног и емоционалног развоја, пројекат је осмишљен да кроз различите активности подстакне децу да препознају емоције других, развијају способност слушања и одговарају саосећајно.

Главни циљеви пројекта били су развијање способности препознавања и именовања емоција, како својих, тако и емоција других, подстицање активног слушања као вештине која омогућава боље разумевање и усклађивање са потребама других као и оснаживање социјалних вештина кроз игре, дискусије и креативне активности које укључују обострано поверење и узајамно уважавање.

Очекивани резултати укључивали су бољу емоционалну свест, јачу способност препознавања емоција у различитим ситуацијама, као и унапређење комуникације међу вршњацима кроз развијене вештине слушања и реаговања на основу туђих осећања

Пројекат је реализован кроз низ интерактивних и едукативних активности, које су се темељиле на игри и практичном учењу. -Приче и разговори о емоцијама: Кроз приче и видео материјале у којима су ликови доживљавали различите емоције (радост, туга, љутња, страх), деца су учена да препознају и именују емоције, али и да размишљају о томе како би се они осећали у сличним ситуацијама; -Вежбе активног слушања: Деца су вежбала вештине слушања кроз вежбе попут „Сат за групу“ у којој је важно пажљиво слушати саговорника ради бољег разумевања његовог проблема и могућности давања савета како најлакше доћи до решења; -Реалне ситуације: Стварање различитих природних

ситуација у којима ће деца имати могућност да помажу једни другима, да смирују конфликте и међусобно што више сарађују.

На темељу посматрања и евалуације активности, резултати пројекта били су врло позитивни. Деца су показала значајан напредак у неколико кључних области као што су: Разумевање емоција: Деца су све боље препознавала основне емоције у својим вршњацима и ликовима из прича и видео материјала, а такође су почела да препознају како њихове реакције могу утицати на друге; Развијање вештине слушања: Активности које су подразумевале активно слушање, довеле су до тога да су деца постала пажљивија током разговора и спремнија да размене мисли и осећања са другима; Повећана социјална кохезија: Кроз заједничке активности, деца су учила како да се међусобно подржавају и решавају конфликте, што је позитивно утицало на динамику групе и међусобне односе.

Критичким освртом на пројекат примећујемо индивидуалне разлике. Деца у групи су имала различите нивое емоционалне зрелости и социјалних вештина. Нека деца су лакше усвојила вештине слушања и емпатије, док су друга имала потешкоћа у препознавању емоција или одржавању пажње. Препоручује се индивидуализација приступа, како би се пружила додатна подршка онима који се спорије развијају у овим областима.

Као препоруке за будуће пројекте издвојиле би смо: -Повећану интеракцију са родитељима: Иако је интерактивна трибина за родитеље коју је одржала дипломирани психолог Александра Игњатовић-родитељ експерт у групи, била јако посећена од стране родитеља и васпитача, сматрамо да укључивање родитеља кроз заједничке пројекте или кућне задатке, може допринети стварању континуитета у учењу и примени емпатије и вештине слушања ван вртића; -Коришћење различитих медија: С обзиром на то да је видео „Нико није рођен савршен“ код деце изазвала јак набој емоција, сматрамо да се може користити више

дигиталних садржаја (анимације, видео снимци) како би се емоције визуализовале на начин који је деци још јаснији и приступачнији.

Пројекат „Загрли ме снажно“ успешно је остварио своје циљеве, подстичући децу да препознају и разумеју емоције, као и да развијају важне социјалне вештине кроз активно слушање и интеракцију. Иако постоји простор за даљи развој у контексту сложенијих емоционалних веза и индивидуализованих приступа, овај пројекат је показао висок потенцијал за јачање емоционалне интелигенције и социјалних компетенција код деце у години пред полазак у школу, што је кључ за њихов даљи успешан развој у социјалним, емоционалним и академским аспектима живота.

Поштоване колеге, као васпитачи имамо невероватну привилегију да будемо први водичи и узорци нашим малишанима на њиховом путу одрастања. Наша посвећеност и љубав према овом позиву обликује будућност сваког детета с којим радимо, и то је снага коју никада не смемо заборавити. Позивамо вас да и даље заједно делујемо као тим, да се међусобно подржавамо, делимо своја искуства и учимо једни од других. Наша снага је у заједништву, континуираном учењу и напредовању.

Јавна предшколска установа „Пчелица“ Ниш
www.pcelica.edu.rs

Аутори:

Предшколска установа „Савски венац“ Београд
 Васпитач: **Драгана Шипрага**
 e-mail: draganas.sipraga@gmail.com

ЗАЈЕДНИЦА ЗАСНОВАНА НА РАВНОПРАВНОМ ДОСТОЈАНСТВУ

Можда и најизазовнији задатак који се поствала пред васпитаче у савременим променама друштва у последњих три деценије је свакако промена сагледавања детета. Од пасивног посматрача, празне табле на којој ће породица као примарна средина, а онда и вртић утиснути прве обрасце понашања и сагледавања себе као личност и свет око себе, стигли смо до слике о детету као компетентном бићу које активно ућествује у свом учењу и формирању себе и слике о себи.

Подржати дете кроз остваривање подстицајних односа свих актера у вртићу подразумева првенствено препознати дечије потребе да је прихваћено и сигурно у клими која му омогућава активно учешће. Неговати природност и самосвест детету је могуће ако се климом вртића у ком дете расте негује природност и самосвест свих запослених. Док је једнакост статичан однос, равноправно достојанство је динамичан процес личних односа који се стално прилагођавају новонасталим односима. Подела улога није ригидна већ врло прилагодљива, флексибилна. Васпитач доминантно не подучава, флуидно допушта и негује вршњачко учење развијући код

дече осећај за значај умрежења, формирања своје мреже подршке. Подршка се не тражи само од васпитача већ се обликује клима вршњачког поверења и подршке сваком детету у групи.

Односи постају квалитет размене у групи, свих активних актера, уз развијања осећаја код сваког актера како се међу собом опходе и како се при томе осећају. Дете активно учествује у овом процесу кроз жељу да сарађује што се постиже неговањем прихватања и уважавања свих различитости. Поштовати и прихватити дете су услов за добровољно прихватање захтева који се пред дете постављају. Одговорност, обзир према другима, пажња, заједништво се природно негују ако се сваки члан заједнице осећа прихваћен и уважаван. Дете које показује отпор да сарађује је најчешће предуго сарађивало и често се у литератури препознаје као обесхрабрено дете. Васпитач је овде важан репарирајући модел који може да се следи и учи дете сарадничким односима развијајући капацитете за разрешење конфликта, изазовних ситуација и асертивном начину размишљања.

Разумевање детета је могуће сагледавањем живота „кроз његове очи“. Ући у „његове ципеле“ подразумева посвећеност васпитача да прати интеракцију групе, консултује децу, гради дугорочно слику о детету не журећи да га уоквири у неке своје оквири и предрасуде. Понашање детета без обзира да ли је кооперативно или не је позив васпитачу на развијање стратегије даље интеракције у групи остваривањем блискости и персонализованост односа.

И ово су темељи на којим се гради даљи однос заједништва у нашем вртићу „Царица Милица“ на Савском венцу. Негујући климу поверења и прихватања свих чланова нашег тима трудимо се да стално на стручним активима преиспитујемо и своју слику о детету. Полазна тачка за даље планирање промена у простору, неговању рутина и ритуала, укључивању породице у живот вртића креће од полазне тачке – како сагледавамо дете. Још увек на путу учења, али уз велики ентузијазам и жељу да подржимо и негујемо аутентично и креативно дете, планирамо даље кораке наше мале заједнице која учи.

ВРТИЋ ЈЕ ЗАЈЕДНИЦА ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ

Вртић је заједница деце и одраслих у којој се учи и расте, развијају се потенцијали, социјална и емоционална интелигенција, задовољавају се основне дечје потребе.

Врло често родитељи сматрају вртић само местом где дете борави и игра се све док не дођете по њега. Вртић је све оно што родитељи мисле да јесте, али и много више.

Рано и предшколско васпитање је врло важно за даљи дететов развој и живот. Све што дете научи и стекне у првим годинама живота остаће заувек у њему. Васпитачица говори о томе како ствари стоје, ствари које можда нисте знали, а које објашњавају шта вртић јесте, а шта није.

Било да се враћате у свој вртић или крећете са процесом прилагођавања на вртић, хтела бих да знате шта је то заправо вртић. Врло често родитељи сматрају вртић само местом где дете борави и игра се све док не дођете по њега. Вртић је све оно што родитељи мисле да јесте, али и много више.

1. Вртић је васпитно-образовна установа која осигурава услове за остваривање васпитно-образовних процеса омогућавајући прилагодљивост потребама, могућностима и интересима деце и одраслих који у том процесу учествују. Овај васпитно-образовни процес омогућава изражавање иницијативе и флексибилности деце и одраслих, осигурава раст и развој деце у сигурним условима. У оваквом процесу се на дете гледа као на целовиту јединку и у том процесу је дете активни учесник, а не објекат или инструмент рада.

Учење је флексибилан и активан процес конструисања знања у којем се оно покреће, њиме се не управља јер свако дете има различит редослед развоја, а тај процес се не догађа код свакога једнаком брзином. Вртићи омогућавају целовит развој деце полазећи од омогућавања поштовања права сваког детета и појединца у том процесу, осигурава задовољавање специфичних потреба и различите начине учења.

2. Вртић је заједница деце и одраслих у којој се учи и расте, развијају се потенцијали, социјална и емоционална интелигенција, задовољавају се основне потребе, стичу нова знања и вештине потребне за живот. Дечји вртић је комплексан састав повезан са више карика које осим деце, родитеља и васпитача чине стручни сарадници (педагог, психолог, логопед, рехабилитатор), директор и остало техничко особље с циљем унапређења живљења и развоја деце, као подршка и помоћ родитељима.

3. Дечји вртић није чувалиште. То је васпитно-образовна установа са личним курикулумом, планом и програмом који доприноси развоју детета и подршку родитељима. Вртићи су настали крајем 19. века као чувалишта за децу ради еманципације жена у друштву које су почеле да раде и зарађују. Од чувалишта су се развила у установе са развијеним планом и програмом васпитања и образовања деце усмереним на дете као активног учесника личног васпитања.

4. Васпитачице нису тетке. „Тете“ како волим да их зовем од миља, су васпитачице вишег или високог степена образо-

вања које су исто као лекари, економисти, инжењери и остали студирале(и), на концу дипломирали(и) и положили државни стручни испит, самим тим квалификовале се за рад са децом.

Бити васпитач није само посао. То је професија која захтева системско и континуирано едуковање и усавршавање у раду. Након родитеља васпитачи (тете и тече) су први које детету пружају утеху, забаву и васпитање, при чему их едукују и у великој мери доприносе њиховом раном образовању, врло често више и дуже од родитеља јер не заборавимо да данашњи живот родитеља је довео децу у ситуацију да бораве чешће и више у установи него у родитељском дому. У реду је да деца своје васпитачице зову „тете“, али је у реду да их родитељи поштују као професионалце.

5. Вртић је позориште, биоскоп, музеј, колосеум, грађевинско земљиште, радионица, ресторан, дом. Већ при првом кораку у вртић уочићете мноштво дечјих радова израђених различитим техникама, у разним величинама и облицима. Васпитачи са децом обележавају важне датуме у години, датуме везане за еко календар, обележавају годишња доба, рециклирају, кувају, граде, глуме, певају, разговарају, смеју се и плачу.

Прошетајте понекад кроз ваш вртић Погледајте шта раде друге групе, учествујте у активностима на које вас васпитачи зову. Једино на тај начин моћи ћете да схватите

шта се у вртићу заиста догађа и упознаћете културу те куће која је добро осмишљена и свака активност рађена је са одређеним циљем. Осим ликовних активности у вртићу се приређују позоришне представе, а често можемо да видимо васпитаче у костимима и са посебном сценографијом. У позоришне представе често се укључују и родитељи како би развеселили дечицу својим глумачким способностима. Свакодневно се у вртићу одржавају мале представе које осмишљају деца и васпитачи у својим групама, а при томе користе разне педагошки необликовани материјал којима дају нове улоге па уз мало маште и мотивације куварица постаје Црвенкапица. Собе у којима бораве деца свакодневно постају грађевинске зоне у којима се граде високи торњеви, ауто-путеви и гараже. Ту се отварају ресторани, школе, фризерски салони, лекарске ординације, продавнице, нема фискалне касе, ПДВ-а. Све се плаћа смехом и загрљајем.

Дечји вртић је место забаве, смеха и песме. Рано и предшколско васпитање је врло важан за даљи дететов развој и живот. Све што дете научи и стекне у првим годинама живота остаће заувек у њему. Вртић је дететов други дом. Одрасли, и васпитачи и родитељи имају врло важан задатак у том процесу, а то је заједничким снагама употпунити ту радост и љубав.

Извор: Клоканица.хр / Зелена учионица

Говорите рђаво о неком човеку пола сата и ви сте после тога несрећни и отровани; а говорите пола сата о њему добро, и кад то не заслужује, и ви постанете мирни и блажени, чак и поносни на лепоту својих осећања, или бар на лепоту својих речи."

Јован Дучић

Биљана Којовић, координатор компоненте 2 и
Марија Белензада, сарадника за предшколско васпитање,
ангажоване на пројекту “Инклузивно предшколско васпитање и образовање”

ПОДРШКА И РЕЗУЛТАТИ ПОДРШКЕ ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА У УНАПРЕЂИВАЊУ КВАЛИТЕТА РАДА, КРОЗ ПРОЈЕКАТ МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ “ИНКЛУЗИВНО ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ”

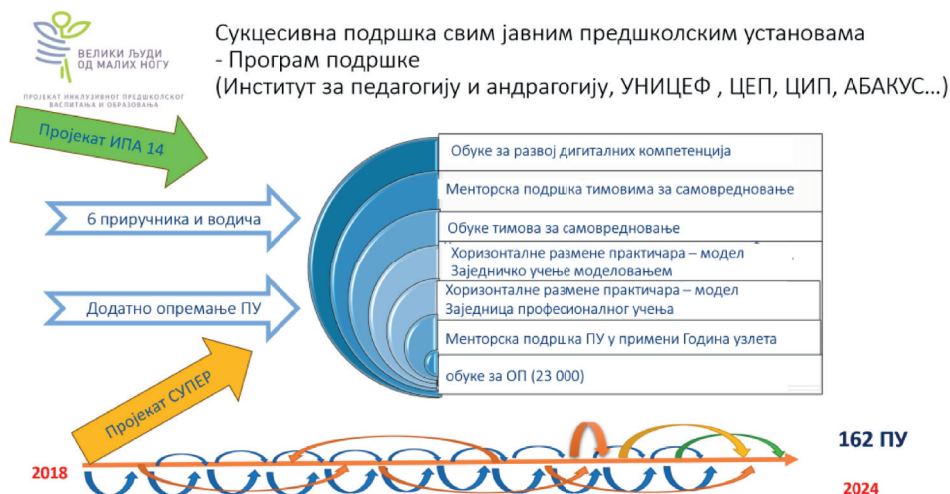
Предшколско васпитање и образовање у Републици Србији има дугу традицију, драгоцену искуства добре и квалитетне праксе и велики стручни потенцијал. Стручни кадар је отворен за иновације и промене, за стално учење и унапређивање квалитета праксе. Такође, постоји тежња да се досегнути квалитет праксе промовише, унапређује и гради са циљем да се подржи добробит сваког детета, његово учење и развој. У том смислу, постојао је консензус практичара, исказан и на 1. Конгресу предшколских радника 2016. године, да је потребно донети нове Основе програма предшколског васпитања и образовања. Дефинисање основа програма предшколског васпитања препознаје се као важна димензија квалитета предшколског васпитања и образовања¹. У заједничком подухвату, МП, ЗУОВ, ИПА и практичара, 2018. године донете су нове Основе програма ПВО Године узлета као једнствена програмска концепција која промовише значај односа, важност квалитетног структурирања простора, партнерства са породицом и локалном заједницом као контекста у којем се дешава учење кроз игру и истраживање, кроз пројекте, чиме се подржава развијање целоживотних компетенција код деце.

1 OECD (2006). *Starting Strong II*. Paris: OECD

Као подршку реформи ПВО, која је суштински иницирана доношењем Правилника о Основама програма предшколског васпитања и образовања („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 16/18), „Године узлета“, Министарство просвете (Министарство) из зајма Светске банке покреће пројекат “Инклузивно предшколско васпитање и образовање” (Пројекат). Основу за планирање Пројекта чинили су, са једне стране, стратешка опредељења исказана у Стратегији развоја образовања и васпитања до 2020. године, и са друге стране подаци, различитих анализа стања предшколског васпитања и образовања (ПВО)², који су указивали да је неопходно наставити започете активности у области унапређивања квалитета, праведности и доступности ПВО.

У односу на установљене изазове, Пројекат је структуриран и оквиру 3 компоненте, од којих је свака одговарала на неки од изазова: **Компонента 1**: усмерена је на унапређивање **доступности** ПВО, повећањем броја места у објектима предшколских установа (ПУ) и дру-

2 ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ У СРБИЈИ: СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА И ПРЕПОРУКЕ, Александар Бауцал, Драгана Павловић Бренеселовић, Лидија Мишкељин, Драгана Коруга, Катарина Станић, Маша Аврамовић, Београд, фебруар 2016. године

гим одговарајућим просторима у локалној заједници (ЛЗ), кроз изградњу нових, проширење капацитета постојећих објеката и пренамену других погодних простора; **Компонента 2:** унапређивање квалитета ПВО кроз реализацију активности на јачању компетенција практичара за примену нових Основа програма (ОП), унапређивање стручног усавшавања, унапређивање вредновања квалитета рада ПУ као и унапређивање иницијалног образовања васпитача; **Компонента 3:** Унапређивање праведности ПВО подршком деци и породицама из осетљивих друштвених група кроз реализацију пројеката градова и општина подржаних грантовима и кроз комуникациону кампању.

Овако широко постављени циљеви даље су разрађивани, а активности све време планиране у партиципативном процесу са свим заинтересованим странама.

Компонента 2 Пројекта је имала 3 поткомпоненте.

Поткомпонента 1 се бавила пружањем подршке примени нове програмске концепције у циљу остваривања добробити деце похађањем квалитетног ПВО.

У складу са сукцесивном обавезношћу примене ОП и планирана је и сукцесивна подршка свим јавним ПУ, која је укључивала:

- обуке за примену ОП за практичаре (васпитаче и стручне сараднике и директоре) јавних ПУ;

Са великим задовољством можемо да кажемо да је циљна вредност од 12.000 обучених практичара увелико премашена, јер је обукама обухваћено више од 21.200 практичара.

- програм менторске подршке развијен од стране ИПА за све јавне ПУ;

- У циљу јачања капацитета за покретање промене, стручни сарадници ПУ су прошли обуку *“Стручни сарадници као носиоци промене” (СНОП)*; на 12 хоризонталних размена посвећених улози стручних сарадника у планирању у интерног стручног усавшавања у установи, учествовало је скоро 300 стручних сарадника из јавних ПУ.

у циљу јачање капацитета за управљање променом, око 180 директора јавних ПУ прошло је обуке за полагање испита за лиценцу; директори јавних ПУ учествовали су на хоризонталним разменама директора и просветних

саветника посвећеним организацији и управљању устаномом;

- креирана и имплементирана 2 модела хоризонталног учења између практичара:

а) модел Заједничког учења моделовањем (ЗУМ) у којем практичари из једног вртића уче са практичарима из другог вртића – центра кластера кроз непосредно искуство и моделовањем у контексту праксе. Пет вртића - центра кластера чији практичари су искуснији у развијању квалитетне праксе (из предшколских установа: “Др Сима Милошевић” Земун, “Радосно детињство” Нови Сад, “Моје детињство” Чачак, “Бамби” Лозница” и “Чика Јова Змај” Пирот) организовали су преко 130 стручних посета за скоро више од 4.000 колега из свих јавних предшколских установа у Србији и

б) модел Заједнице професионалног учења (ЗПУ) - практичари у разменама са колегама, преиспитују своју васпитну праксу и оснажују се за њено мењање и унапређивање у складу са захтевима програмске концепције. На више од 30 једнодневних професионалних скупова учествовало је око 1.100 практичара из 195 вртића-језгара промене из 157 јавних ПУ

- приручници и водичи из едиције *Линије лета* (4) креирани од стране ИПА, одштампани су и дистрибуирани свим јавним ПУ. Свака васпитна група у јавним ПУ је добила свој примерак, а у електронском формату приручници/водичи су прослеђени свим јавним и приватним ПУ преко школских управа (ШУ);

- додатно опремање јавних ПУ дидактичким средствима, ИКТ опремом и ниским мобилним намештајем, у складу са новом програмском концепцијом.

Такође, за ПУ је обезбеђено:

- у циљу јачања капацитета практичара за развој и унапређивање инклузивне праксе, представници тимова за инклузивно образовање из сих јавних ПУ (око 850 директора стручних сарадника, васпитача, дефектолога) учествовали су на обукама “Квалитетно васпитање и образовање за сву децу”. Такође, развијене су “Приче добре инклузивне праксе” из 6 ПУ, које су представљене у оквиру 3 вебинара, за практичаре.

- у циљу доприноса унапређивању подршке деци и породицама приликом преласка из предшколске установе у основну школу развијена је онлајн обука “На заједничком путу учења”, за стручне сараднике и учитеље основних школа коју је похађало преко 3000 полазника.

Поткомпонента 2 се бавила и унапређивањем стручног усавршавања које се реализује у ПУ и унапређивањем иницијалног образовања васпитача.

У оквиру пројектног циља - **Унапређивање стручног усавршавања** које реализује ПУ, реализоване су следеће активности подршке ПУ: истраживање о праксама ПУ и потребама практичара у организовању стручног усавршавања у установи³,

- на основу резултата истраживања, али и савремених теоријских сазнања и примера добрих пракси у овој области креиран је “Водич за стручно усавршавање - заједничким учењем до квалитета” који фокус ставља

- креиране су *Смернице за примену дигиталних технологија у предшколској установи* и *Оквир дигиталних ком-*

3 „Праксе и потребе професионалног развоја практичара у јавним предшколским установама“, ЦИП Центар за интерактивну педагогију, септембар 2021.

петенција васпитача. ПДФ верзије су прослеђене свим јавним и приватним ПУ.

- креирана је програмирана дводневна онлајн обука „Подршка развоју дигиталних компетенција практичара у предшколским установама“. Обука је реализована за 12.000 васпитача из свих јавних ПУ (162). Рализована је менторска подршка свим јавним ПУ, у примени дигиталних алата. Обука је као бесплатна постављена на Национални образовни портал (на сајту ЗУОВа, као отворени ресурс). У склопу Националног образовног портала, формирана је нова секција - *Дигитални васпитачи*, која је усмерена на подршку развоју дигиталних компетенција васпитача, стручних сарадника, сарадника и директора у предшколским установама којој је приступа путем линка zuov.gov.rs/digitalni-vaspitaci.

У оквиру пројектног циља - **унапређивање иницијалног образовања васпитача**, намера Министарства је била да кроз Пројекат пружи техничку помоћ за евалуацију и хармонизацију програма образовања васпитача и тиме подржи мере и иницијативе које високошколске установе иницијалног образовања васпитача већ иницирају и спроводе у оквиру својих надлежности а у циљу усклађивања студијских програма са стандардима компетенција васпитача и новом програмском концепцијом. У овом домену у оквиру компоненте 2 реализоване су следеће активности:

- преглед и анализа усклађености садржаја и исхода на кључним предметима 16 студијских програма са стандардима компетенција васпитача и ОП,

- креиране су две врсте препорука: А) Препоруке за прилагођавање студијског програма/предмета у складу са Стандардима компетенција и Основама

програма и Б) Препоруке за реализацију стручне праксе у вежбаоници.

- Након 6 консултативних саветовања са управама и професорима 16 високошколских установа које образују васпитаче за рад у ПУ, а уз подршку Националног тела за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању (НАТ) креиран је документ Предлог за унапређење стандарда за акредитацију студијских програма који образују васпитаче, а у складу са којим ће ВШУ поступати у наредним акредитацијама.

Поткомпонента 3 се бавила подршком **унапређивању вредновања квалитета рада ПУ (самовредновање и спољашње вредновање)**

У вези са унапређивањем процеса самовредновања, реализоване су следеће активности у циљу подршке ПУ:

- на основу истраживања о досадашњим праксама ПУ у области самовредновања креиран је Извештај о евалуацији праксе самовредновања у ПУ,

- креирани су предлози инструмената за самовредновање,

- развијен Водич за самовредновање у ПУ⁴,

- обучени је око 2.400 практичара ПУ, међу којима су и чланови тимова за самовредновање

- пружена је менторска подршка свим јавним ПУ у процесу самовредновања у трајању од 8 месеци.

У циљу **унапређивања спољашњег вредновања квалитета рад ПУ**, реализоване су следеће активности:

- унапређивање компетенција спољашњих евалуатора кроз учешће на обукама о Основама програма ПВО и о

⁴ Самовредновање у предшколским установама - Водич за запослене у предшколским установама, септембар 2022.

самовредновању; кроз саветовањима са директорима ПУ и саветницима спољним сарадницима;

- развијање ресурса (инструмената) за спољашње вредновање у складу са ревидираним стандардима за вредновање квалитета рада ПУ.

- реализована евалуација квалитета рада на репрезентативном узорку ПУ: Студија о почетном стању (2019) и Студија о завршном стању квалитета рада ПУ (2022).

Много тога смо заједно урадили! А наше заједничке активности су праћене и евалуиране на различите начине. Осим континуираног праћења реализације Програма подршке и Праћења и супервизије менторске подршке, како бисмо сагледали потребе праксе, реализовали смо и неколико истраживања: *праћење активности ПУ у време трајања епидемије Ковид-19, Као и истраживања о досадашњим праксама ПУ у области стручног усавршавања, праксама самовредновања и употребе дигиталних технологија.*

Партнери МП

На реализацији пројектних активности у оквиру компоненте 2 Пројекта партнери Министарства су били ЗУОВ и ЗВКОВ, уз ангажовање имплементационих партнера: Института за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду (ИПА), Уницефа, ЦИП - Центра за интерактивну педагогију, Центра за европске политике (ЦЕП), Центра за унапређивање наставе - АБАКУС и бројних индивидуалних консултаната као и фирми ангажованих на пословима штампања, опремања и организације догађаја.

Фактори који су деловали на квалитет рада ПУ у време реализације пројекта:

- унапређена легислатива,
- различите подршке Министарства, реализоване кроз пројекат Инклузивно ПВО (већ поменуте),
- други пројекти (СУПЕР) и пројектне иницијативе министарства које су биле у синергији са Пројектом,
- активности струковних удружења, као и
- посвећен рад и активности предшколских установа у условима који су врло често ометали сам рад и примену нове програмске концепције.

Изазови

Неповољни фактори су се пре свега односили на ограничења која је наметнула пандемија Ковид 19. Наложене противепидемијске мере одразиле су се, како на квалитет васпитно-образовног рада и могућност примене ОП, тако и на могућност реализације пројектних активности подршке. Начин и динамика реализације различитих облика подршке флексибилно су прилагођавани контексту сваке ПУ. Такође, не треба занемарити ни неповољне структурне елементе присутне у многим ПУ, који се тичу простора, опремљености, норматива, затим присутан недостатак радника одређених профила и наравно време потребно да се промена деси, као и отпори мењању праксе који су очекивани када се овако велика промена одвија.

Резултати Евалуационе студије рађене у оквиру Пројекта

Кључни налаз Финалне студије о смању квалитета рада ПУ је да је установљен статистички значајан напредак

у све 4 области и на свих 15 стандарда квалитета.

- Ниво остварености је, између почетног и финалног испитивања, порастао у различитом степену у оквиру различитих области квалитета. Виши ниво остварености стандарда уочен је у првој области - *Васпитно-образовни рад* и четвртој области - *Управљање и организација*, а нешто нижи у другој *Подршка деци и породици* и трећој области *Професионална заједница учења*.

- Ако се пореди ниво остварености појединачних стандарда на почетном и финалном испитивању запажа се је да је дошло је до значајног пораста у нивоу остварености на свих 15 стандарда, али у различитом степену. Генерално, стандарди који су најниже оцењени се односе на *подршку развоју, на комуникацију (професионалну и са породицом) и развијеност културе самовредновања*. Највиши ниво остварености имају стандарди: *Социјална средина подстиче учење и развој деце и Лидерско деловање директора омогућава развој установе*. Када посматрамо поједине стандарде, значај фазе укључивања установе у примену нове концепције не постоји код већине стандарда, али се ипак јавља код неколико, оних који се односе на климу поверења и заједништва, културу самовредновања, установу као место континуираних промена, учења и развоја, планирање рада установе у функцији њеног развоја, ефикасну и делотворну организацију рада установе и лидерско деловање директора, па се претпоставља да су установе које су раније започеле примену нове програмске концепције имале више времена да свој рад унапреде управо у овим областима.

Такође, није уочена повезаност нивоа остварености стандарда у односу

на то да ли је вртић језгро промене или не. У односу на почетни ниво квалитета, сви објекти су скоро подједнако напредовали између два испитивања, што указује да је програм подршке добро осмишљен тако да омогућава свим вртићима да свој деци пруже подједнак квалитет рада.

Међутим, треба истаћи да је (према налазима Финалне студије) још много посла и изазова пред свима нама на пољу грађења квалитета рада ПУ и квалитета ПВО, а пре свега на унапређивању подршке деци и породици, развоју професионалне заједнице учења, планирању које је у функцији подршке дечјем учењу и развоју, сарадњи са породицом и ЛЗ и развијању културе самовредновања.

Резултати евалуације Програма подршке

Резултати показују да је степен отворености за промене практичара који ће подржати примену ОП ПВО "Године узлета" остао на високом нивоу на крају Програма подршке. На основу самопроцене, и васпитачи и стручни сарадници су, у просеку, у фази акције (око 50%), док је око 30% у фази одрживе промене, а око 20% је у почетним фазама или још увек има отпор према промени. Када је реч о будућој подршци, васпитачи се углавном ослањају на стручне сараднике (26,34%), друге васпитаче (19,4%) и промене у култури вртића (11,5%). Истовремено, подаци из евалуације Програма подршке говоре да су сви директори и већина стручних сарадника (86,44 процената) и васпитача (78,36 процената) одговорили да је рефлексивна пракса успостављена у њиховим ПУ кроз редовне рефлексивне састанке на којима је методологија из предложе-

них модела хоризонталне размене (ЗУМ и ЗПУ), делимично или у потпуности примењена.

Свесни смо тога да промене могу да се утемеље, даље развијају и буду одрживе само уколико након Програма подршке пруженог кроз Пројекат оне буду подржане снагама и механизмима унутар ПУ. Цитат *“Реформе могу доћи споља, и понекад долазе, а промене само изнутра”*⁵, можда најбоље осликава колико је значајна истинска укљученост, промишљање о промени и покретање промена у пракси, које у ПУ, ослањајући се на своје снаге и у односу на свој специфични контекст, износе практичари у ПУ - васпитачи и стручни сарадници и директори.

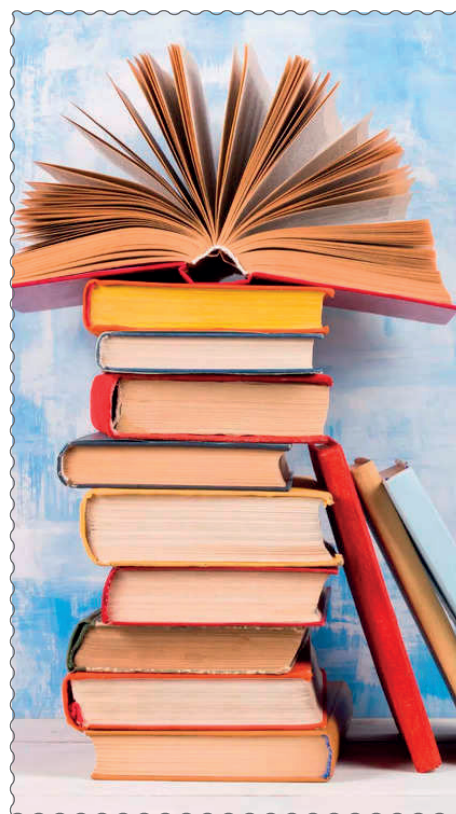
Мишљења смо да смо у протеклом периоду доказали да смо том изазову дорасли и да ћемо са истим ентузијазмом и посвећеношћу наставити на грађењу квалитета.

Користимо прилику да се на подршци у реализацији пројектних активности посебно захвалимо: партнерским институцијама: ЗУОВ и ЗВКОВ, имплементационим партнерима и консултантима ангажованим на реализацији пројектних задатака, тиму Светске банке, струковним удружењима у делатности ПВО, директорима ПУ и пре свега практичарима у ПУ који су професионално и посвећено ушли у промену!

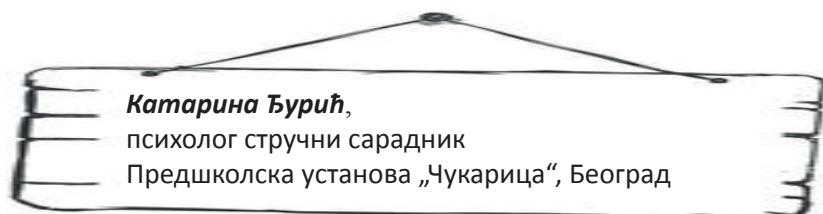
Иако је пред нама још професионалних изазова на које треба да одговоримо, уверени смо да ћемо у томе бити успешни јер смо овом процесу промене праксе приступили са ентузијазмом, спремношћу да учимо, да се развијамо,

мењамо, да сарађујемо, истражујемо и градимо услове за добробит све деце.

И за крај, подсећамо да су Обуке за основе програма, Обука за самовредновање и Обука за унапређивање дигиталних компетенција конвертиване у програмирани онлајн формат како би као трајни ресурс остала за све практичаре из система. Обуке су постављене на платформу Пасош за учење, те позивамо све практичаре који их нису похађали или јесу али желе да се подсети, да им бесплатно приступе. Такође, сви притучници и сва истраживања и матњеријали поменути у чланку налазе се на Пасошу за учење, те вас позивамо да их преузмете и користите у оквиру свог стручног усавршавања.

⁵ Bereiter, C. (2002). Education and Mind in the Knowledge Age. Lawrence Erlbaum Associates Publishers

КАКО ПРОСТОР ПОСТАЈЕ ТРЕЋИ ВАСПИТАЧ: ПРОМИШЉАЊЕ, УЧЕШЋЕ И СТВАРАЊЕ

Шта простор вртића заиста значи – да ли је то само физички оквир или место где настају односи, идеје и заједничко стварање? Простор не постаје истински “трећи васпитач” ако не разматрамо дубље његову функцију као окружење које подстиче развој, иновацију и интеракцију.

Овај чланак нас позива да застанемо, осмотримо простор око себе и преиспитамо сопствени однос према њему. Коју улогу у обликовању простора имају деца, родитељи, васпитачи и заједница? Да ли простор само користимо или га заједно стварамо?

Инспирисан темом овогодишњих стручних сусрета васпитача и излагањем “Простор и ми у њему” ауторки Катарине Ђурић, стручног сарадника – психолога, и Иване Јоксимовић, васпитача из Предшколске установе „Чукарица” у Београду, текст кроз низ инспиративних питања и промишљања истражује како рефлексивни приступ, дечје иницијативе и заједничка визија могу простор вртића претворити у живо, подстицајно и смислено окружење.

Ако верујете да простор васпитава онолико колико и људи у њему, онда је овај текст позив да заједно истражимо како тај простор можемо обликовати – срцем, знањем и сарадњом.

За дете предшколског узраста, простор није само физичка средина, већ и место интеракције, истраживања и

заједничког развоја. Простор вртића и његове околине представља динамично окружење које обликује и подржава процес учења и развоја деце, али и сарадњу између васпитача, родитеља и локалне заједнице. Изглед простора носи снажну поруку о односима и процесима који се у њему одвијају и који на њега утичу.

Када за простор кажемо да је „трећи васпитач” јасно је да на њега не можемо гледати као на статичан, готов физички елемент, већ само као на нешто „топло и живо” нешто што се стално преиспитује, прилагођава и обликује у складу са потребама деце и заједнице која га користи. Када погледамо око себе запажамо да неретко олако прелазимо преко простора, прихватамо ограничења, подразумевамо да је простор добар већ сам по себи, или једноставно интервенишемо тако што копирамо нека прикладна визуелна решења. Када започнемо учеђивање некад нас воде практични, естетски, а некад неки општи критеријуми без дубљег промишљања о аутентичном и животном смислу уређења простора и значењу које он носи. Консултације са децом, које се често користе у процесу уређења простора, остају на површном нивоу, не узимајући у обзир праву перспективу детета, која подразумева дубље разумевање његових потреба, искустава и начина на који простор обликује његов свесну и несвесну слику о себи и слику о свету који га окружује. Сарадња са по-

родицом, пак, најчешће бива формална и реализује се у кроз једнократне акција у којој су улоге унапред подељене на главне и споредне. А простор, као и папир трпи све. Међутим, сложићете се сигурно, ако простор оплеменимо и он ће оплемени нас.

Зато предлажем да се осврнемо око себе, у простору и да се замислимо и запитамо о о простору, шта свакоме од нас лично значи, како га доживљавамо и како га осмишљавамо? Затим да преиспитамо различите перспективе и очекивања у односу на простор, као и начин на који се сви актери који су укључени у васпитно-образовни процес односе према њему. Питања која нас могу водити кроз овај процес промишљања су.

-Како видимо простор и своје место у њему? - како различити актери (деца, родитељи, васпитачи и заједница) перципирају простор вртића и његове околине?

-Да ли је простор само физички оквир или или место за развој, интеракцију и заједничко стварање? Која је улога детета, родитеља, васпитача и заједнице у креирању, структурирању, култивисању и очувању простора?

-Како сви учесници у процесу васпитања и образовања могу допринети обликовању простора као подстицајног окружења, при чему свака група даје свој јединствени допринос, идеје и иницијативе?

-Какав је мој/твој/наш положај у простору: активан или пасиван? Да ли смо активни учесници који га мењају, користе и прилагођавају својим потребама, или пасивни посматрачи који га прихватају као задати оквир?

-Да ли простор користимо или простор стварамо? Да ли га видимо као готов ресурс који једноставно користимо, или као нешто што можемо обликовати,

унапредити и креирати заједно са децом, родитељима и заједницом?

-Да ли простор подразумевамо или га разумемо? Да ли простор прихватамо као нешто на шта ни не обраћамо пажњу нити га анализирамо, истражујемо и разумемо у његовим многобројним слојевима и функцијама.

Ова питања су важна за подстицање личних увида и заједничког промишљања о томе како простор можемо учинити динамичним, инспиративним и прилагођеним потребама свих који га користе и обликују. Она нас воде ка бољем разумевању како индивидуалне улоге, тако и колективног значаја у процесу структурирања и култивисања простора. Тиме истичемо разлику између физичког присуства у простору и дубљег доживљаја простора који укључује интеракцију, креативност, емоционалну повезаност и естетски доживљај.

Уз претходно разматрање различитих перспектива и улога у простору отвара се и следећи низ питања која нас воде ка дубљем промишљању о сопственом деловању и могућностима унутар простора. Она су усмерена ка рефлексивном приступу, као једној од кључних идеја водила у нашем раду:

-Шта могу ја у (овом) простору? - подстиче да се запитамо о својим могућностима и доприносу простору, не само из перспективе одраслог, већ и кроз перспективу детета. Како наше акције, осећања и понашања обликују простор, и шта простор пружа нама за узврат?

-Да чиним? нагласак на активност и делање – шта могу да урадим у овом простору како бих га унапредио или учинио смисленијим за све учеснике? Да ли се моје деловање одражава на развој деце, на изградњу заједнице и на оснаживање сарадње са свим актерима?

-Да осећам? преиспитујемо емоционалну димензију простора. Како простор утиче на наше осећаје? Да ли се у њему осећамо безбедно, прихваћено и инспирисано? И како можемо створити простор који изазива такве позитивне осећаје код других?

-Да будем? ово питање истиче смисао уређивања простора и односа који се у њему граде и одвијају. Да ли простор подстиче нашу аутентичност и могућност да будемо оно што јесмо? Да ли пружа услове за изражавање, креативност и лични развој? Да ли омогућава и подржава интеракције и размене међу људима?

Кључни изазови у овом процесу могу се груписати у три категорије:

- **Очекивања и потребе** Различити актери – деца, родитељи, васпитачи, локална заједница – могу имати различита очекивања и потребе у вези са простором. Ова разноликост, иако богата потенцијалом, понекад доводи до сукоба интереса или неусклађених приоритета.

- **(Не)разумевање** Недовољно јасно разумевање улоге и доприноса свих учесника може створити изазове у сарадњи (нпр. васпитачи и родитељи могу имати различите представе о томе шта простор треба да пружи и како га заједнички обликовати).

- **(Под)разумевање** Често се простор или односи у њему посматрају као нешто што се само користи, без дубљег промишљања о томе како простор може да постане динамичнији, а сарадња успешнија, продубљенија.

Кључни ослонци које имамо и на чијем јачању радимо су:

- **Култура вртића** - када су очекивања, потребе и разумевање у вртићкој заједници усклађени са заједничким циљем – подршком добробити детета и развојем његових целоживотних диспозиција за

учење – култура вртића постаје снажан ослонац у превазилажењу изазова.

- **Дечје иницијативе** - консултовање са децом омогућава да се програм развија у складу са дечјом перспективом, а кроз делатне размене међу децом и одраслима се стварају прилике у којима деца имају могу да предлажу, износе своје идеје и мишљење; то омогућава деци искажу себе, али и да сарађују и да развијају свест о томе шта значи направити избор и коју одговорност то повлачи;

- **Компетентност васпитача:** за непосредни рад са децом; за развијање сарадње и заједнице учења; за развијање професионалне праксе

- **Компетентност стручних сарадника**- за развијање рефлексивне праксе предшколске установе; за сарадњу и заједништво

- **Савет родитеља**- отвореност за дијалог и заједничке акције са родитељима, у којој важну улогу има Савет родитеља, као партнер, омогућавају превазилажење изазова и креирање простора који инспирише и мотивише активно учешће и грађење партнерског односа

Простор, несумњиво, представља „трећег васпитача“ у васпитном процесу. Међутим, да би заиста испунио своју улогу и допринео квалитету васпитно-образовног процеса и био у складу са прокламованим начелима и свим нашим добрим намерама, потребно је да буде пажљиво и промишљено обликован. Ни један квалитетан простор није случајно настао — он захтева континуирано разматрање, сарадњу и дубоко разумевање потреба деце, као и суштинског значаја који простор носи у процесу учења и развоја.

Рефлексивни приступ је нарочито важан јер омогућава дубљи увид у односе и процесе који се одвијају унутар простора.

Он нам служи као средство за превазилажење тешкоћа које настају када дође до размимоилажења идеја око приоритета у сарадњи и правца којим би требало ићи даље у креирању и унапређивању простора. Посматрајући простор као заједничко добро које обликују сви учесници, рефлексивни приступ нам помаже да постигнемо усаглашавање и заједничко разумевање, јер уместо да се фокусирамо само на појединачне приоритете, рефлексивна нам омогућава да видимо ширу слику, уочимо скривене могућности и креирамо стратегије које доприносе дугорочном развоју простора.

Култура вртића подразумева начин на који вртић функционише као заједница – вредности, уверења, обрасце понашања, комуникацију и сарадњу. Она обликује како посматрамо простор, улогу

актера у њему, као и приступ изазовима, а истовремено, активности усмерене на рефлексивно преиспитивање, унапређивање простора и изградњу партнерстава са родитељима и локалном заједницом могу позитивно утицати на трансформацију културе вртића, чинећи је динамичнијом, отворенијом и усмереном ка заједничким циљевима.

Због тога су нам култура вртића и рефлексивни приступ кључни ослонци, а компетенције свих актера (деце, практичара, родитеља) градивни елементи који чине простор не само местом боравка, већ мостом који повезује, инспирише промишљање и покреће активно учешће, а свака идеја, иницијатива и размена отварају нове димензије у стварању подстицајног и инспиративног окружења.

ПУ „ Радосно детињство“, Нови Сад
Вртић: „Рода“, Ветерник
Васпитач: Драгана Аћимовић,
draganaacimovic2805@gmail.com

ПОДРШКА ВАСПИТАЧА ИСТРАЖИВАЊУ У ПРОЈЕКТУ: „МИ СМО ГРАДОВИТИ ЉУДИ“

Пројекат „Ми смо градовити људи“ реализован је у вртићу „Рода“ у Ветернику(старија група) као део реалног програма који подстиче дечје учење кроз искуствено истраживање,игру и сарадњу. Овај рад је представљен на Стручној конференцији за васпитаче: „Грађење заједништва деце и одраслих у вртићу и локалној заједници“, одржаној у децембру 2024 године на Тари. Рад је објављен у Зборнику радова (страна 23). и добио је позитивне критике. Сугестије, које смо добили на конференцији, су за нас значајне и инспиративне за унапређење праксе.

ОСВРТ НА ПРОЦЕС ИСТРАЖИВАЊА

Пројекат „Ми смо градовити људи“ заснивале смо на принципима развијања реалног програма кроз стратегије васпитача у развијању програма.

Како је пројекат настао?

До теме пројекта дошли смо запажањем да се деца у узајамној интеракцији баве препричавањем свог непосредног искуства код куће(помагање родитељима да граде куће, преграђују,зидају ограде..) , дуже се баве грађењем у целини за конструисање. Реорганизовале смо простор, прошириле целину за конструисање и унеле нове материјале који су провокација за нове идеје. Уз консултовање и договор са децом именујемо наслов пројекта „Ми смо градовити људи“. Наслов пројекта је исказ детета и за децу тема је „делатна“ и омогућава им да истражују кроз практичну манипулацију материјалима. Ове активности деце

мотивисале су и нас васпитаче да проширимо своја знања о грађевинарству и да истражимо које изворе учења сазнања и подршке истраживања можемо понудити деци(места у локалној заједници,породица,вршњаци, стручњак из ове области,дигитални и штампани материјал..)

Развој истраживачког процеса

Усмеравале смо истраживање на основу њихове заинтересованости и упитаности,продубљивале њихове идеје уносећи провокације за даље истраживање(стиродур,фотографије кућа из прошлости и грађевинских машина,познатих грађевина у свету, пресек куће од картона, видео запис бушења тунела машином „кртица“..) Проширивале смо активности и игру сталним постављањем питања нама и њима зашто је торањ у Пизи крив,колико је висок Ајфелов торањ, како да решимо проблем рушења онога што су саградили и тиме задовољили њихову потребу да сачувају своје продукте грађења. Подржавали смо их да заједнички уочавају проблеме и недоумице и договорно долазе до решења. Охрабриле смо њихову међусобну размену идеја ,обезбедиле материјале да направе картице за „чекирање“ приликом уласка у „наше градилиште“ и избегну гужву и рушење направљеног. Омогућиле смо деци да вербализују своје проблеме и показале велику заинтересованост и упитаност за њихове идеје и укључивале се у заједничке акције. Подстицале смо креативне начине изражавања и истраживали различита својства материјала кроз разноврсну понуду природних, неструктурираних

и оригиналних грађевинских материјала. Проширивале и подупирале њихову игру нудећи гране различитих дужина и дебљина за прављење сојенице, савитљиве гране жалосне врбе за плетење колибе. У целини за визуелну уметност смо понудили глину, маховину и сламу за вајање кућа од блата. Омогућиле смо им да импровизију земунице од постојећих делова намештаја што је захтевало договарање и премештање делова намештаја. Овако направљене земунице била су места за осамостаљивање, скривање и игре сенкама, ласерима... Заједно са децом смо се договарали и правили планове како да искористимо оштећене кутије и направимо наш „срећноград“, које материјале и ликовне технике да користимо. Охрабрили смо њихову идеју и обезбедиле сунђерасте цеви да направе тунел који су касније користили у игри за прављење разних саобраћајних полигона. Понудили смо им материјале за прављење познатих грађевина у свету (Кинески зид, Ајфелова кула и Криви торањ) коцке шећера, глиномол, картон, стиродур, дрвени штапићи, шибице, лепак за плочице, вода... Заједно са децом делиле смо радост откривања и истраживања оригиналних грађевинских материјала и алата (плочице, лепак за плочице, каменчићи, песак, чекић, винкл, фангла, мистрија, шпахтле, метар...) приликом прављења куће од камена, фасаде Кривог торња, фасаде на пећи за пицу, „каменитог пута“. Омогућиле смо развијање ране писмености кроз израду обавештајне табле по узору на ону на градилишту, графички приказ предње и задње стране тунела, украшавање кућа од кутија линијама... Договарали смо се о правилима безбедног коришћења алата уз нагалашавање да се исти користи само уз присуство васпитача. Пратиле отворену игру, подупирале и проширивале игру, обезбеђивале материјале за прављење грађевинских машина, бележиле њихова тумачења и исказе, фотографисале и документовале процес учења.

Заједништво и партнерство у учењу

Деца су истраживала и учила на различитим местима локалне заједнице (градилиште, продавнице грађевинског материјала, паркинг грађевинских машина, посматрање фасадерских радова...) Градили смо и партнерство са породицом позивајући их да се укључе у развијање пројекта својим предлозима, сугестијама, активним учешћем, доношењем материјала, фотографија, штампаних текстова... Као специфичност бих истакла учешће маме дечака из Украјине која нам је путем видео презентације и фотографија приказала архитектуру града Кијева, необичне рађевине и насеље које по својим грађевинама подсећа на „лего град“. Деда, грађевинац, нам је показао како се прави кућа од камена и како се користи грађевински алат. Мама једне девојчице нам је донела пресек куће од картона и материјале и заједно са децом правила намештај за кућу. Родитељи су, учешћем у радионицама прављења познатих грађевина у свету, цртањем кућа на пластичној подлози и зидањем „зида пријатељства“ као трајне инсталације, увеличали нашу прославу пројекта. Омогућиле смо деци, да заједно са децом из других група, истражују, да покажу своје вештине мешања лепка и употребе алата приликом прављења фасаде на пећи за пицу, да се са децом јаслених група играју у песку.

Изазови и решења у раду

У току реализације теме пројекта сусретале смо се са изазовима и потешкоћама у раду:

-Како приближити грађевинарство деци на њима прихватљив и креативан начин? – Кроз игру, манипулацију правим материјалима и посете локалној заједници.

-Како оригиналне грађевинске материјале користити у вртићу (соби), а да при том не оштетимо под и остали намештај? - Простор је прилагођен и уведена су правила безбедног коришћења материјала и алата.

-Како организовати чување продуката?
 – Реорганизовањем простора за чување продуката и инсталација и коришћење картица за чекирање како бисмо избегли гужву и рушење инсталација на „градилишту“.

Закључак

Пројекат „Ми смо градовити људи“ је показао колико су значајне стратегије и подршка васпитача, ангажовање деце кроз истраживање и заједничко учење. Развијана је дечја радозналост и сарадња. Деца су усвајала нова знања кроз практично искуство. Ојачано је партнерство са породицом и развијан осећај заједништва. Кључна

стратегија у реализацији пројекта била је обезбеђивање разноврсних природних, неструктурираних и оригиналних грађевинских материјала, који су подстицали децу на истраживање, експериментисање и креативно изражавање.

Шта даље?

Охрабрени успехом, планирамо да наставимо са пројектима који комбинују истраживање архитектуре кроз игру и креативне начине учења и рад са стручњацима из различитих области. Настављамо да учимо и истражујемо заједно! Овако граде „градовити људи“

Јадранка Ћирић

Васпитач, ПУ „ Чика Јова Змај“ Пирот
Објекат: „ Првомајски цвет“
e-mail: jadrankaciric09@gmail.com

БОГАТСТВО ПРИРОДЕ У РАДУ СА ДЕЦОМ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Најпре да се захвалим Савезу удружења васпитача Србије што је омогућило да се преко информативног стручног часописа исказе професионално деловање практичара предшколског васпитања и образовања и шире информације о актуелним дешавањима у предшколским установама.

Пре 29 година, као васпитач, почела сам свој рад у Путујућем вртићу „Полетарац“ у Пироту. Сада радим на целодневном боравку у вртићу „Првомајски цвет“ који је прави пример зелене оазе, пружајући деци прилику да уче и развијају се у скалду са природом. У свом раду настојим да пренесем деци вештине и знање, пратећи њихову заинтересованост и радозналост. Мој рад препознала је Кристина Потих- стручни сарадник, психолог наше Установе. Тада сам била ментор приправнику Милице Вељковић и трудила се да је на најбољи начин укључим у васпитно образовни рад. Мноштво практичних и креативних идеја за рад са природним материјалима инспирисао је децу и васпитаче, зато смо хтеле да ширимо своје знање и искуство. Осетиле смо потребу да креативни немир, оно што смо радиле са децом са природним материјалима документујемо за добробит

младих васпитача, жељних рада и сазнања. Одлучиле смо да креирамо електронску књигу и пошаљемо Проф. др Драгани П. Бренеселовић. Њено мишљење дало ми је ветар у леђа да будем аутор и издавач књиге „Богатство природе у раду са децом предшколског узраста“.

Како каже професорка „Питање коришћења природних материјала у програму са децом је вишеструко важно и драгоцено, у потпуности у складу са концепцијом Основа програма „Године узлета““.

Цео свој живот провела сам у природи дивећи се њеној лепоти, бојама, облицима, мирисима. Моје детињство је обележило сналажење у природи, изналажење решења и упознавање природе кроз шетњу, игру и рад. Мислим да данас то деци недостаје и зато су свакодневне шетње у оближњој околини утицале да деца сама уочавају шта нас окружује и сходно природи детета сакупљали смо разне материјале. У прикупљању материјала укључили смо и родитеље и формирали просторну целину „Богатство природе“. У ери дигитализације, боравак у природи и интеракција са њеним материјалима представљају вредан и неопходна искорак.

Кроз различите пројекте деца сам увек хтела да приближим природу. Деца су истраживала, долазила до сазнања и повезивала своја предходна искуства са проблемима на које су наилазила, усвајала предлоге и активно дискутовала о њима. Давала су лични печат свакој активности, договарала се и испробавала у многим животним и практичним ситуацијама. Занимљиве игре асоцијације, дечја питања и искази подстицали су дечју машту, радозналост и учење. Простор је био веома инспиративан и богат новим материјалима који су били доступни деци, а уз овај материјал рађале су се нове дечје идеје.

„Пиротско казанче“

Моја васпитно образовне праксе је испуњена дечјом игром и искреној љубави према деци и природи. Процеси прикупљања, разврставања, стварања ликовних композиција од природног материјала покрећу креативни импулс код деце и активирају слободну стваралачку игру. Деца данашњице су презаштићена, често недостаје прилика да самостално истражују и играју се у природном окружењу, те сматрам да је ова књига утолико вредна јер је очигледан пример да деца итекако знају да се играју природним материјалима само им то треба омогућити. Различите атив-

ности: ређање, низање, трансформација, транзиција, класификација, серијација израда различитих предмета и играчака. Перспектива деце је чаробна те су се природни материјали трансформисали у различите креације које ни један одрастао не би поновио.

Природа је непроцењиво благо за све нас, неисцрпан извор идеја у раду са децом предшколског узраста. Ми одрасли треба да будемо пример како то богатство да сачувамо.

Веома често посматрам децу и ослушкујем њихове разговоре нпр:

Д.Ћ. „Управо покушавам да уберем кукуруз. Сад ћу да га изгланцам! Ево, успела сам! Јао, црв.“

Ј.А. „Давиде, какав си то донео кукуруз?“

Л.Ж. „Погледај, има лупа, ево овде.“

В.М. „Опасан је тај црв за дечаци, што си га донео? Чији је то сад црв?“

Л.Ж. „То није мој цв, то је на Давида, био је у његов кукуруз.“

Д.Ћ. „Али ја кући немам уопште кукуруз.“

Д.С. „То је мој, немојте случајно да ми га баците, има да га чувамо.“

Захваљујем се на подршци промоције ове књиге свим гостима: породици, директорима, колегицама, родитељима, деци, пријатељима и редакцији Рi-press. Поносан сам и захвална свим сарадницима што су ми омогућили да моје животно, али и професионално искуство буде записано. Велика захвалност рецензентима који су дали допринос у виду свог знања, искуства и образовања.

Посебно ми је драго што сам као ментор била подршка и унапређење професионалних компетенција васпитача приправника увођењем у васпитно бразовни рад. Стварање збирке и рад са природним материјалима ми је дао увид у чињеницу колико је васпитач важан у животу и развоју детета, колико боравак у вртићу заправо може и треба да буде пријатан. Ова збирка има изузетну вредност где су различите ситуације, активности и игре документоване обиљем фотографија које су доказ да се деца радују, да су ангажована, посвећена истраживању, једном речју **задовољна**. Надам се да ће ова књига користити свим васпитачима. **Сматрам да је учење успешније када током учења доживљавамо успех.**

И МОЈА ЈЕ ПРИРОДА

Ја природу искористих и за вртић мало сада.

А деци се то баш свиђа,
Беше лепо и забавно,
У вртићу сваког дана.
Чудне игре деца воле,
И да створе и да створе,
Цео дан да питају, а да се не уморе
Е, то су вам „Јабучице“.

Воле да се играју са шашице, шишаркице и кошчице.

Осмех им на лицу блиста,
Лепе лишће и гранчице,
Ето вредне „Јабучице“.

Славо тесто месо често, секу папир и вуницу,

Вешто од тога праве луткицу.
Еко вртић воле, па тако до школе.

Па то им је најбоље!

А све што им у природи око види – много им се свиди.

Испитују мудре главе, шта ли ново да направе?!

Да направе, да направе – кућицу?

А у њој пешчану тортицу.

Па да славе рођендан!

Ово деца много воле, а њихове жеље треба да се задовоље!

Лепе рече можеш чути:

Е, ја ћу ти поклонити!

Телескоп и чоколаду,

Еко лопту ил аутић, насликан цвет каменчић!

Алма Ангелески,

сарадник за унапређивање
превентивно здравствене заштите
ПУ „Чика Јова Змај“, Вождовац

ЕДУКАТИВНА УЛОГА МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ САРАДНИКА ЗА НЕГУ И ПРЕВЕНТИВНУ ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ У ОБЛАСТИ ЕКОЛОГИЈЕ И ШИРЕЊУ ПРОГРАМА „ЕКО ШКОЛЕ“

Појам екологије у вртићу

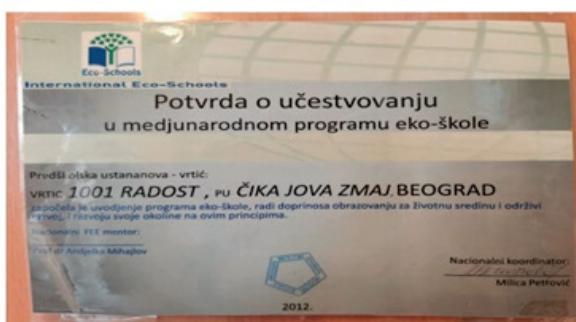
Брига о еколошкој свести деце доприноси очувању природе и од најранијег узраста малим али важним корацима ствара услове за лепши и здравији свет.

Почетни кораци

Услед ишчекивања најављеног реновирања вртића „1001 Радост“ које је планирано за септембар 2012.год. често су запослени са децом разговарали о томе какав би вртић желели да буде након реновирања.

Водећи се интересовањима и жељама деце да вртић буде пун биљака, да има еколошке садржаје у дворишту определили смо се да тема акционог плана за школску 2012./2013. буде екологија са једним заједничким циљем-развијање еколошке свести о важности заштите животне средине код деце предшколског узраста у циљу обезбеђивања идеје детету да кроз животно практичне примере воли, разуме, поштује и чува природу.

Исте године смо конкурисали за међународни програм „Еко школе“ који је образовни програм са еко сертификацијом. 2013. године у септембру вртић „1001 радост“ је постао први вртић у Србији који је добио статус „Еко Школа“, а предшколска установа „Чика Јова Змај“ је од стране Министарства просвете науке и технолошког развоја постала носилац посебног програма „Еко Школа“ који од тад траје и данас. 2023.године програм је имплементиран у још три објекта, а данас у свих 32 објекта ПУ „Чика Јова Змај“ Београд.

Медицинска сестра сарадник на пословима неге и превентивно здравствене заштите као део тима и едукатор

Почетна основа као основни и приоритетни задатак у спровођењу превентивне здравствене заштите код деце је формирање здравих навика кроз реализацију садржаја програма „Здрав вртић“ који подразумева обрађивање следећих тема: одржавање личне хигијене, хигијене простора и околине, правилну исхрану, заштиту животне средине, физичко рекреативне активности и све друге активности које доприносе унапређењу и очувању здравља.

Реализација пројекта:

Прве активности са децом и упознавање са екологијом је обрадила медицинска сестра сарадник за негу и превентивно здравствену заштиту чији је основни задатак био да децу мотивише у усвојању здравих стилова живота кроз учешће узрочно-последичних веза између појма здравља и екологије кроз:

- Почетно испитивање знања деце о екологији;
- Укључивање деце у манифестације у циљу очувања животне средине;
- Упознавање запослених са најновијим сазнањима у области екологије;
- Проширивљење знања деце и буђење заинтересованости на тему заштите животне средине;
- Мотивисање родитеља кроз радионице, сакупљање и доношење различитог материјала, акције садње биљака,

представе о разградњи материјала и штетним утицајима по здравље;

- Јачање свести деце кроз игру у природи, истраживање, интерактивне радионице, рекреативне активности ван ПУ, учествовање са родитељима на манифестацијама у ПУ, изложбе и драмске представе у којима су учесници;
- Сарадња са локалном заједницом и израда промотивног материјала.

Добит за сарадника на реализацији неге и пзз

- већа заинтересованост родитеља за индивидуалне разговоре, а самим тим и јачање поверења;
- другачији приступ реализацији програма „Здрав вртић“ – активним учешћем и драмском игром;
- јачање личних компетенција кроз учешће у тимском раду и оставреност;

Данас је у програм „Еко школе“ укључено тридесте три медицинске сестре сарадника на пословима неге и превентивно здравствене заштите које су део тима и чланови одбора „Еко школе“ у ПУ „Чика Јова Змај“.

Својим залагањем, трудом и знањем свакодневно доприносе јачању свести о екологији код деце и доприносе ширењу нових знања и имплементацију истих и код деце, родитеља и запослених.

Представљају важну карику и тиме до изражаја долази њихова улога и истиче се значај превентивно здравствене заштите у ПУ.

Пример начина документовања акционог плана:

МЕСЕЦ И ДАТУМ	АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ	УЧЕСНИЦИ	САРАДЊА	НАЧИН РЕАЛИЗОВАЊА
ОКТОБАР	Еко патрола	Деца + васпитачи + мед.сестра + техничко особље	Све васпитне групе и комплетно особље	ЈКП Градска чистоћа	Деца и заповени у групама обележена бевевима чисте, сакупљају, одлажу
ОКТОБАР	„Дани здраве хране“	Деца + васпитачи + медицинска сестра	Старија васпитна група		Едукативна прича о витаминима, оживљавамо воће и поврће изложба радова и ликовни конкурс
ОКТОБАР	У здравом телу здрав дух, спортски дан	Деца+васпитачи+мед. сестра	Све васпитне групе	родитељи	Родитељ проф. физичког на отвореном вежбе за све
ОКТОБАР	Упознајемо своје тело	Мед.сестра+васпитачи	Средње групе, старије, припремне		Едукација деце о сопственом телу- радионице

Еко фестивал 2014 година „Прљаво и чисто није исто“ радионице за децу и родитеље

Анализа обухвата програмом ”Еко школе” деце, родитеља и запослених

У табели су приказан резултати који представљају број деце и родитеља који су активно били укључени у програм „Еко школа“ у наведеним вртићима:

вртић	година	Број деце	Бр. родитеља	Бр. запослених
„1001 радост”	2012	300	500	40
„1001 радост”	2012.-2023.	3000	2500	100
„1001 радост”, „Чика Јова Змај1“ „Чика Јова Змај2“ „Пиноккио“	2023.-2024.	650	1100	100
Сви објекти ПУ „Чика Јова Змај“	2024.-2025.	5000	9000	830

Остварени резултати:

Кроз активне методе рада (драмска игра, истраживање, праћење, посматрање, вербална дискусија, демонстрација, учешће промена, опажање) дошло смо до пуног изражаја и испољавања како индивидуалних тако и групних потреба деце.

За дванаест година остварена је сарадња на свим нивоима: деца, родитељи, локална заједница, све структуре запослених,

хоризонтална размена међу запосленима као и на новоу Републике Србије кроз годишње састанке координатора Еко школа, промовисање у медијима, учествовање на конкурсима и освојене награде.

Реализацијом овог пројекта, деца су стекла нове појмове о свету екологије, показала значајну мотивацију да учествују у активностима и велико интересовање за даље у области екологије.

Јасмина Роговић,
сарадник на унапређивању ПЗЗ,
ПУ Др „Симо Милошевић“, Земун

ПРОЦЕДУРЕ ХИГИЈЕНСКОГ ОДРЖАВАЊА ИГРАЧАКА, СРЕДСТАВА И МАТЕРИЈАЛА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Рођена је 1966 године у Сокобањи. Завршила је Високу медицинску школу у Београду. Своје радно искуство започела је 1989 год. , а од 1997 год. је у предшколској установи. Члан је Коморе медицинских сестара-техничара, има лиценцу за рад. Своју праксу је обогатила учешћем на бројним стручним скуповима у организацији више стручних асоцијација и удружења.

Велики допринос у израда публикација и шематских упутстава за потребе предшколске установе:

Водич кроз процедуре програма превентивне здравствене заштите, Водич кроз процедуре у процесу неге деце узраста до 3 године, Најчешће осипне болести код деце раног узраста, Упутство за пружање прве помоћи код промена општег стања и повређивања деце у току боравка у предшколској установи са формуларима евиденције, Водич кроз примену добре хигијенске и добре произвођачке праксе у производним и дистрибутивним кухињама предшколске установе са формуларима евиденције, Водич у спречавању и сузбијању инфективних болести у вртићу са формуларима евиденције, Одржавање хигијене просторија, опреме , уређаја и дезинфекција-упутство са формуларима евиденције, Превенција повређивања деце предшколског узраста са формуларом евиденције, Процедуре хигијенског одржавања играчака , средстава и материјала

за реализацију васпитно-образовног рада са формуларом за евиденцију, Упутство за примену мера код разбољевања деце од разне болести у току боравка у вртићу(шематски приказ), Упутство за примену мера код разбољевања деце од заразне болести у току одсуствовања из вртића(шематски приказ), Упутство за примену специфичне исхране деце која бораве у предшколској установи (шематски приказ) са формуларом евиденције, Индивидуални план неге за децу са астмом, дијабетесом, епилепсијом и другим хроничним стањима и болести, Индивидуални план примене терапије у вртићу, Протокол за боравак деце са дијабетесом у предшколској установи, Протокол за боравак деце са алергијским реакцијама на храну, лек или ујед инсеката у предшколској установи.

Улога предшколске установе у процесу васпитања и очувања и унапређења здравља деце је од великог значаја и представља средину у којој свако дете треба да се осећа сигурно и прихваћено да би могло безбедно и да испитује свет око себе и стиче позитивна искуства. Програм превентивне здравствене заштите који се реализује у предшколској установи има за циљ стварање оптималних услова за очување и унапређивање здравља деце .

Простор, опрема и дидактичка средства предшколске установе треба да буду у функцији васпитно образовне делатности,

да целокупан простор буде безбедан и подстицајан за различите активности, игру и истраживање деце и усклађен са здравствено и санитарно-хигијенским захтевима прописаним кроз Правилник о ближним условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности предшколске установе.

Неопходно је уклонити све оне факторе из просторног окружења који могу штетно да утичу на развој детета, да обезбеде здраво окружење за живот, игру и рад, да пруже детету основне информације о здрављу, хигијени и њиховом значају, да подрже формирање културно хигијенских навика започетих у породичној средини.

Физичко окружење на директан начин утиче на положај детета у програму васпитања и образовања као непосредне средине за учење .

Због тога медицинска сестра на пословима превентивне здравствене заштите (у даљем тексту -сестра на превентиви) у сарадњи са васпитачима, велику пажњу посвећује простору, његовом сталном реструктурирању, развијању, обогаћивању и осмишљавању како у здравствено васпитном тако и у хигијенском и безбедоносном смислу.

Физички простор је предвидљив, безбедан и прегледан али динамичан и богат подстицајима који позивају на истраживање. Постоји мноштво неструктурираног и полуструктурираног материјала, различити ликовни материјали, реквизити. Изложени материјали у соби и на зидовима одражавају процес активности које се одвијају у васпитној групи и морају бити безбедни и чисти.

Формирање такве физичке средине у предшколској установи и њеној непосредној околини, у свим аспектима функционисања живота и рада са децом која је измерени ка здрављу.

Овај приступ такође и додатно афирмише професију медицинске сестре на превентиви, наглашава важност сарадње укључујући и породицу, отварања вртића према локалној заједници ,кроз коришћење различитих ресурса и прилика за учење деце.

Дидактичка средства у предшколској установи чине: материјали, играчке и средства.

Њихово коришћење је уско повезано са принципима организације физичког окружења.

Материјали, играчке и средства су организовани тако да буду:

- Структурисани, логично и јасно груписани у оквиру просторних целина;
- Разноврсни - да укључују материјале различитих облика, величина, боја, текстура;
- Неструктуриран и полуструктуриран материјале;
- Играчке индустријске и ручне израде; штампана, визуелна, аудио и друга средства;
- Доступни деци - видљиви, постављени тако да деца могу самостално да их узимају, користе и враћају;
- Мобилни - да деца и васпитачи могу да их преносе из једног дела простора у други;
- Да их има довољно, али не превише како простор не би постао пренатрпан и престаимулативан.
- Да не смеју бити оштрих ивица, већ заобљени.
- Постоји процедура хигијенског одржавања која одређује начин и диманику са формом евиденције за праћење.

Играчке ,средства и материјали за реализацију васпитно-образовног рада, хигијенски се одржавају, перу у веш-машини, машини за судове(опредељене само за

ту намену) или ручно. Како већина играчака, средстава и материјала нема упутства везана за прање и одржавање, треба проценити који је начин погодан, у односу на врсту материјала. Ако се играчке (коцке, градивни материјали од пластике...) перу у машини за судове, ређају се искључиво на највишу полицу. Играчке опране у машини за судове или веш машини на температури од 60°C није потребно додатно дезинфиковати. При ручном прању, користити од прибора и средстава: посуду, четку са вештачким влакнима, сунђер, крпу, топлу воду, раствор благог детерџента. Након прања следи испирање под млазом текуће топле воде, дезинфекција (према упутству произвођача) и сушење природно, ваздухом, у простору прилагођеном за ту намену.

Механичко -ручно чишћење, прање

За механичко чишћење, прање потребне су крпе, сунђери, четкице са вештачким влакнима, наменске посуде..., топла воде (у довољној количини, уз често мењање) и раствор детерџента.

Употреба дезинфекционих средстава
Дезинфиковати се могу све површине и предмети само након правилног, механичког чишћења, прања. За све површине и предмете, осим дрвених, користити средства за дезинфекцију, придржавајући се упутства о припреми препарата за употребу.

Поступак са прибором за чишћење

Сва средства и прибор која се користе у раду треба да буду обележена, подлежу хигијенском одржавању, одлажу се у просторији у којој не бораве деца, већ у за то предвиђен простор.

И као закључак:

Улога медицинске сестре на превентиви је од великог значаја у одређивању поступака, начина и усвајања процедуре одржавања играчака, средстава и материјала у примени хигијенских мера и дезинфекције а у циљу смањивања ризика за појаву и ширење болести у току боравка деце у предшколској установи.

Ивана Дујковић, мастер психолог

Психолог ПУ "Полетарац", Оџаци
dujkovicivana0@gmail.com

УЛОГА ПСИХОЛОГА НА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊУ ТЕШКОЋА У ПРОЦЕСУ ТРАНЗИЦИЈЕ ИЗ ПОРОДИЦЕ У ВРТИЋ

Увод

У предшколским установама сваке радне године срећемо се са транзицијама различите врсте, транзиција деце из породичног окружења у вртић, транзиција из јаслених у вртићке групе, транзиција из припремно-предшколског у школско окружење, транзиција деце којој је потребна додатна подршка. И поред припреме деце, родитеља, примене плана транзиције и др., сепарације и тешкоће различитог интензитета које се не могу предвидети манифестују се у току процеса транзиције, будући да овај период карактеришу специфичности због којих је овај период најдуже повезан са процесом њиховог сазревања и интеграције у социјалну средину, као и са повећавањем обима и усложњавањем размене са особама из њихове уже, а затим све више средине.

Према Закону о предшколском васпитању и образовању задаци стручног сарадника, између осталих, подразумевају да саветодавним и другим облицима рада доприноси унапређивању васпитно-образовног рада и да пружа стручну подршку деци и родитељима (Закон о предшколском васпитању и образовању, "Сл.гласник РС", бр.18 2010). У контексту адаптације, подршка психолога може бити пресудна у превазилажењу изазова и обезбеђивању да се дете осећа безбедно и прихваћено у новој средини.

Индивидуални рад психолога са децом и родитељима на превазилажењу тешкоћа током процеса транзиције из породичног окружења у вртић

Пре уписа деце у вртић стручни сарадници предузимају низ корака како би се родитељи и деца упознали са вртићем, програмима и начинима рада, кроз родитељске састанке, едукације родитеља на тему транзиције, организовање посета вртићу, упознавање родитеља и деце са простором вртића, начином рада и ритмом дана. Родитељи треба да буду смирени, да охрабрују сваки дететов корак ка одвајању, да верују у своје дете, да му покажу задовољство због нових искустава које ће дете стећи приликом боравка у вртићу. Важно је да родитељи остваре добру комуникацију са васпитачима на самом почетку, да покажу спремност за сарадњу. Важна је размена корисних информација од родитеља које су везане за дете, прихватање савета и сугестија од стране васпитача и стручног сарадника.

Након уписа детета у вртић, стручни сарадник-психолог планира и организује индивидуални сусрет са родитељима деце која показују тешкоће и деце која имају потребу за додатном подршком, затим психолог формира Тим око детета, који чине родитељи, васпитачи, психолог. Када је у питању транзиција детета са додатном подршком, психолог сазива и стручни Тим

за инклузивно васпитање и образовање и заједно процењују ресурсе који постоје у вртићу, бирају начине на који ће дете бити укључено, анализирају потребе за подршком стручњака ван вртића. Тим око детета анализира податке о детету, разговара се о самосталности детета, навикама и рутинама, интересовањима, васпитном стилу родитеља, очекивањима родитеља од вртића. Заједно праве јединствен план подршке за дете и породицу, планирају процес транзиције, током којег родитељи бораве са децом у вртићу, посматрају и континуирано размењују своје увиде са васпитачима и психологом.

Када се имплементира план подршке деци и породици, психолог прати реализацију плана и врши евалуацију истог. Све ово време психолог пружа емоционалну подршку деци и родитељима током читавог процеса транзиције, како би стекли уверење да ће правим техникама и подршком превазићи све тешкоће и прилагодити се на нову ситуацију. Психолог, такође, ради на томе да помогне родитељима да се носе са својим стресом, јер неретко, када родитељи показују сигурност и емоционалну стабилност, и дете ће лакше превазићи своје страхове и несигурности. Ако родитељи осећају да су под притиском и да не могу да пруже потребну подршку, психолог може пружити технике стрес менаџмента или понудити савете како да побољшају комуникацију у породици. Психолог игра важну улогу у развоју друштвених и емоционалних вештина како код деце, тако и код родитеља. У процесу транзиције, деца често осећају социјалну анксиозност или имају потешкоћа у склапању нових пријатељстава. Психолог ће радити са дететом на развоју вештина комуникације, као што су активно слушање, емпатија и решавање конфликта. Ове вештине су од кључне важности не само за процес транзиције, већ и за формирање здравих односа са вршњацима. Психолог, такође,

ради и са родитељима на развијању комуникацијских вештина, јер је комуникација кључни фактор који води ка успешној транзицији. Родитељи који су у стању да ефективно комуницирају са својом децом и пружају подршку у тешким тренуцима, помажу својој деци да се осећају сигурно и вољено, што је пресудно за успешно прилагођавање. Дакле, подршка психолога родитељима у развоју родитељских вештина и адекватна комуникација у породици ствара сигурно окружење које је кључно за успешну транзицију. Свеукупно, ова врста подршке помаже породицама да превазиђу изазове који се јављају током процеса прилагођавања и да кроз те изазове расту и уче.

Закључак

Подршка психолога може бити кључна у превазилажењу изазова и осигуравању да се дете осећа сигурно и прихваћено у новом окружењу. Психолог помаже детету и родитељима да разумеју и препознају емоције које прате овај прелазак, помаже детету да изрази своје страхове, несигурности или стрес, те да развије стратегије за превазилажење ових осећања. Кључну улогу психолог има и у пружању подршке деци која се суочавају са специфичним развојним или образовним изазовима, те ради на изради индивидуалног плана подршке, прилагођеног потребама детета. Дакле, значај психолога огледа се у подршци детету у идентификацији и превазилажењу потенцијалних потешкоћа, омогућавајући му да се развија у сигурном и подржавајућем окружењу. Кроз сарадњу са родитељима и васпитачима, психолог осигурава да свако дете добије подршку која му је потребна да би се осећало срећно, сигурно и спремно за нове изазове.

Референце

1. Закон о предшколском васпитању и образовању ("Сл.гласник РС", бр.18 2010).

Слађана Вулетић – Мастер васпитач
vuleticsladjana@gmail.com, 063/8003-277

МЕНТОРСТВО КАО ИЗАЗОВ

Већ тридесет година радим у предшколству и предшколској установи „Савски венац“ у Београду. У изазове менторства кренула сам пре двадесетак година. То је било сасвим случајно, када је моја тадашња педагогица Гордана Младеновић увидела мој потенцијал за преношење знања и вештина како деци тако и одраслима, те ме полако увела у свет менторства. За мене је то било нешто потпуно ново али се нисам обесхрабрила већ сам желела да оправдам и своја и туђа очекивања. Од 2005. год. извела сам осам приравника који сада успешно обављају посао васпитача. Прво питање које се поставља је шта је то менторство?

Менторство је процес пружања подршке и увођења у посао колега, посебно оних који су нови у професији или се суочавају са изазовима у раду. Овај процес може укључивати различите аспекте, као што су:

1. Пружање подршке - Васпитачи могу помоћи својим колегама да разумеју различите методе и приступе у образовању, као и да се суоче са проблемима који се јављају у свакодневном раду.

2. Размена искустава - Кроз разговоре и заједнички рад васпитачи могу делити своја искуства, стратегије и ресурсе који су им помогли у раду са децом.

3. Развој професионалних вештина = Менторски рад може укључивати обуке, радионице и друге облике професионал-

ног развоја који помажу васпитачима да унапреде своје вештине и знања.

4. Евалуација и повратна информација – Ментори могу пружити конструктивну критику и повратне информације о раду својих колега, што може допринети њиховом професионалном расту.

5. Стварање позитивне радне атмосфере – Менторски рад може такође допринети јачању тимског духа и сарадње међу васпитачима, што је важно за стварање подржавајуће и инспиративне атмосфере у васпитно - образовним институцијама.

У суштини, менторски рад васпитача игра кључну улогу у унапређивању квалитета васпитања, образовања и развоја стручности унутар образовног система. Што се тиче рада ментора са приправником у вртићу може се рећи да је то веома важан процес који доприноси развоју приправника, али доприноси и квалитету васпитања и образовања деце. Рад ментора са приравником се одвија из неколико делова:

1. Увод у рад - Ментор обезбеђује да приправник разуме основне принципе и циљеве рада у вртићу, укључујући и методологију и приступе који се користе.

2. Практиковање вештина – Приправник има прилику да развија своје вештине кроз директан рад са децом под надзором ментора. Ментор кроз рад са

приправником препознаје његове „јаке“ стране, али и оне које треба побољшати.

3. Пружање повратних информација – Ментор анализира рад приправника, пружа конструктивне критике и саветује га како да унапред свој приступ и рад.

4. Планирање активности – Ментор и приправник заједно планирају васпитне активности и игре које су прилагођене узрасту и потребама деце. Они заједно праве Оперативни план по месецима у коме се планирају активности везане за просторне целине у вртићу, израду пројеката по Новим основама програма „Године узлета“, процес документовања, као и сарадња са породицом и локалном заједницом али и рад са колегама (професионалан заједница учења).

5. Развој професионалних односа – Ментор помаже приправнику да развија односе са колргама, родитељима и децом, што је од суштинске важности за рад у вртићу.

6. Рефлексија – Ментор подстиче приправника на рефлексију о сопственом раду, што може помоћи у развоју критич-

ког мишљења, самопоуздања и јачања компетенција.

7. Подршка у решавању проблема – У раду са децом често се јављају изазови. Ментор може помоћи приправнику да развије стратегије за решавање проблема и суочавање са различитим ситуацијама.

Менторски рад у вртићу обухвата период од годину дана током кога се приправник постепено осамостаљује и преузима све више одговорности у раду. Након годину дана ментор и приправник прилажу документацију како би приправник полагао за лиценцу испред Установе. Након тога Установа подноси захтев да приправник може полагати за лиценцу испред Министарства просвете.

Посао ментора може понекад бити и тежак али свако улагање у рад са приправником се исплати на дуже стазе. Зато квалитетна менторства могу значајно утицати на успех приправника у његовој каријери. Надам се да ћу још дуго година моћи да обучавам приправнике и да ће им моје искуство помоћи да брже напредују и савладају почетне кораке у улози најлепше професије на свету а то је ВАСПИТАЧ.

ПУ “Радосно детињство”, Нови Сад
Вртић “Весели патуљци”, Руменка e-mail:
fainbrigitta@gmail.com
Васпитачица: *Бригита Фаун*

СВЕТОСАВСКА ПОВЕЉА ВАСПИТАЧУ У РУМЕНЦИ

Радим у предшколској установи “Радосно детињство” у вртићу “Весели патуљци”. Вртић у којем радим налази се у приградском насељу, Руменка чији су становници припадници српске и мађарске националне припадности. Због тога се више година уназад јавила потреба за предшколским васпитањем и образовањем на језику националне мањине, тј. на мађарском језику. Пре двадесет година у вртићу “Весели патуљци”, формирана је специфична мешовита група. Од постанка те групе ја сам васпитачица у њој. Васпитна мешовита група је специфична зато што су заступљени различити узрасти деце од 3 до 7 година и васпитно-образовни рад се одвија два језика паралелно, на српском и мађарском. Због овог начина рад, како би превазишла све личне недоумице, поред формалног образовања (на мађарском и српском језику), похађала сам бројне акредитоване семинаре и програме стручног усавршавања на српском језику и семинаре у Мађарској.

Сваке радне године у групи имам уписано више од двадесетпеторо деце. Нај изазовније ми је што сваке радне године у групу се уписују деца

млађег узраста, а уједно сваке године имам децу која похађају годину пред полазак у школу. У транзицију новоуписане деце, заједно са родитељима укључују се и мстарији другари.

У рад са децом трагам за причама, рецитацијама, бројалицама, песмама су углавном сличне или исто преведене на оба језика. Празници нам увек доносе лепо расположење и увек представљају нешто заиста посебно за малишане, па и за нас који више нисмо тако мали. Заједнички укључујући родитеље, колектив и локалну заједницу обележавамо све важне дтуме како за мађарску тако и за српску заједницу уз игру, песму и глуму.

Са децом идемо на различите јавне наступаме на којима наступамо на два језика. Досад смо учествовали на бројним манифестацијама као што су: Змајеве дечје игре, Беби егзит, Ал је леп оvas свет, Денс фест... и др. Учествујемо н на различитим ликовним конкурсима на којима смо освојили и награде, (Мајчино млеко, Сунчана јесен живота, Пертини, Здрава храна ...)

Добробит за децу у мешовитој групи је значајан, јер могу усвојити нематерињи језик на забаван и креативан

начин кроз игру. Атмосфера у мешовитој групи је природнија, сличнија оној који дете очекује у реалном животу, где се пријатељства склапају према интересу, а ређе према узрасту. У групи деца брину једна за друге, уче једна од других, уче једни друге, јачају дечје самоспоуздање и компетенције. У групи савладавање социјалних вештина је природно, а не наметнуто. Старија деца имају прилику за истраживање и откривање својих вештина лидера. Деца која у вршњачкој групи не поседују лидерске вештине у мешовитој групи се осећају сигурније. У мешовитој групи старија деца најчешће иницирају игру и смишљају стратегије и начине укључивања млађих. Деца више међусобно сарађују, помажу једни другима деле и размењују ствари. Дружење деце различитог узраста и језика позитивно утиче на развој говора и на развој свеукупне личности детета, посебно на развој емпатије што је приметно у понашању према старијима, вршњацима и особама које се разликују од њих. Својим примером и начином рада са децом у групи стварам

пријатну атмосферу у којој се деца осећају сигурно и прихваћено.

Бити васпитач у мешовитој групи је више од посла, више од професије. Веома често и слободно време проведем у истраживању занимљивих садржаја, који ће деци помоћи при учењу матерњег и нематерињег језика. Сваки дан је нови изазов који остварујем уз осмех и на креативан начин.

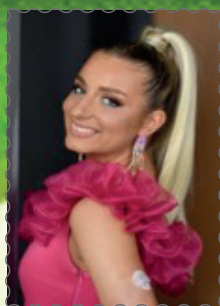
Поред изазаов увек постоји и лично преиспитивање да ли радим добро и да ли сам на правом путу?

Потврду квалитета рада добила сам од стране Установе добијањем Светосавске повеље.

“Учите дете знању, не треба силом него игром.” Платон

“А gyereket nem erőszakkal, hanem játékkal kell tudásra tanítani.” Platón

Аутор: мастер васпитач Катарина Диковић
katarina.dikovici46@gmail.com; 0646498443
 Предшколска установа „Олга Јовичић Рита“ – Пожега
 уз подршку тима издвојеног одељења Горобиље

ЗАЈЕДНО У ВРТИЋУ У ПРИРОДИ

Сведоци смо гашења велоког броја вртића и школа у малим срединама, али је наш мали тим успео да постигне незамисливо. У објекту школе у селу Горобиље, неколико километара од Пожеге, простор смо прилагођавали према потребама. Наша идеја од самог почетка је била да се деца различитих узраста уједине и граде односе у смеру да помажу једни другима, уче једни од других и буду подршка и помоћ у савладавању свих препрека које се укажу пред њима.

Када је оформљена заједница дуго смо разматрали и међусобно се консултовали како да изградимо једну јаку заједницу која је спремна да прими знање и научи све оно што ми желимо. Веома је изазовно, тога смо били свесни, али много је већа жеља била да деца у једном вртићу на селу искористе све његове потенцијале. Свесни смо били да такву једну природу и пун њен капацитет не смемо занемарити.

Спој искуства и младости у нашем тиму професионалаца дао нам је све што је потребно да остваримо снове. Са децом смо формирали јаку вршњачку заједницу, а породице су одмах понудиле несебичну сарадњу.

Живот у нашој заједници је почињао да личи на кошницу: деца нису желела да иду кући када дођу родитељи, ђаци су на одмору и после школе све више почели да користе материјале у заједничком простору, родитељи су све више нудили сарадњу

коју смо прихватили, привредници из села и околине су са укључили, локално становништво је свакодневно свраћало да нас посети и позове у госте. Боравком напољу деца се повезују с природом схватајући вредност света који нас окружује. Деца постижу развој вештина и способности од решавања проблема, преко креативности и социјалних вештина, до умешности преговарања и процене опасности. У нашем вртићу у природи мешовитост заједнице доприноси да деца једно друго „вуку“ кроз зоне наредног развоја, а из окриља игре развијају се сложени видови мишљења и маште.

Због чега је наш тим оволику мешовитост и различитост претворио у предност? Млађа деца из заједнице учествоваће у пројекту кроз игру и истраживање. Њихово учешће ће у почетку бити „периферно“ уз старију децу и нас одрасле, али ће се квалитет њиховог учешћа мењати подстицањем њиховог укључивања у истраживање. Ова интеракција подстиче учење равноправности, међусобног упоређивања, стицање вештина комуницирања са вршњацима и самосталног решавања конфликта (увек када одрасли процени да није угрожена безбедност деце). Наш тим је добио моћан инструмент осамостаљивања и адаптације деце, трајног усвајања веома важних социјалних вештина. Још једна од предности је и могућност дружења са животињама, а имамо зечеве, корњачу, јежа и канаринца, као и редовну школу јахања Чарлија

(дечаков љубимац) са искусним људима (дедом и татом од детета).

Наша заједница, ИО Горобиле, одлучила је, 2023.године, да се пријави за међународни програм “Еко-школе”, у нади да ћемо остварити и добити зелену заставу. Све активности везане за поменути програм, такође, јачају наш тим, а самим тим и уче децу правим вредностима понашања у еко-свету. Редовно смо ишли у обилазак нашег села и сви заједно смо скупљали отпад, формирали смо еко-патроле. Обогатили смо и нашу башту са новим биљкама. Једна од наших бројних еко-активности је игра „Сортирај отпад у одговарајуће канте“, коју смо заједно одиграли, па смо онда од прикупљеног отпада направили нове играчке и украсе. Занимљиво је да су деца стекла навику и развила моћ уочавања могућности да поново употребе различит материјал из окружења. Касније смо позвали децу из школе и родитеље и организовали дружење, али наравно еко-дружење. Имали смо костиме које смо сами правили, дружили смо се, певали, играли и причали шта смо све ново научили о екологији. Круна свега овога је и стицање статуса Еко-вртића, као и добијање зелене заставе, коју смо преузели на састанку еколошких координатора у Београду, 29.ноцембра 2024.године. Ово није крај нашег еко-путавања, ово је само један степен и заправо наш нови почетак, надамо се веома успешан у будућности.

Свесни смо, али и поносни, да због оваквог начина рада сваку нову радну годину почињемо са већим или истим бројем деце, да нам долазе деца из нашег града, али и суседних. Такође, због оваквог начина рада и толиког броја деце која похађају наш вртић и школа има бенефита, тако да ове године 5-оро од 7-оро предшколаца ће уписати први разред у школи која дели простор са нама.

У вртићу у природи, како ми радо волимо да га назовемо, у Горобиљу, деца су чланови заједнице која је спремна на учење и на промене које помажу детету у развоју индивидуалних потреба и вредности. А стара народна мудрост гласи: „Потребно је цело село да се одгаји дете.“ Ми имамо цело село па и више од тога.

Приватна предшколска установа „Биберче“ Лесковац

ХАЈДЕ ДА СЕ УПОЗНАМО И РАСТЕМО ЗАЈЕДНО!!!!

Град Лесковац је административно седиште Јабланичког округа. На територији Града Лесковца живи 150.417 становника, а у самом граду живи 120.835 становника што га чини петим градом по величини у Србији. Привредни је, административни, образовни, здравствени, културни и спортски центар Јабланичког округа. Налази се на раскрсници главних државних путева и магистралних саобраћајница, одмах до железничког и друмског коридора 10 који повезује Лесковац са остатком Србије и Европе. Град се простире на десној и левој обали реке Ветернице.

За оснивање приватних предшколских установа на територији града одлучујуће је било то што је градска власт препознала потребу и интерес заједнице и породица за повећањем обухвата и добробит деце предшколског узраста како на територији града тако и на сеоском подручју. Субвенционисано је финансирање боравка деце у истом проценту као и у државном сектору што олакшава функционисање вртића.

Предшколска установа „Биберче“ налази се у центру града. У вртићу бораве деца од 6 мес. до 6,5 год. У близини вртића је ОШ „Јосиф Костић“, Градска црква и црква Оцаклија, Музеј, Народно позориште, Скупштина Града.

Установа је основана и почела са радом 1. децембра 2023. Године. Од самог почетка тежимо усавршавању васпитно-образовног рада, пратимо нове методичке, педагошке и друштвене тенденције са жељом да израстемо у модерну установу која ће

у складу са развојним потребама и могућностима деце, интересима родитеља, наше локалне заједнице и друштва као целине доприносити остваривању општег и јединственог образовања и васпитања.

Основна делатност Установе је васпитање, образовање, нега и исхрана, превентивно-здравствена и социјална заштита деце од 6 месеци до поласка у школу. О квалитетном одрастању деце брине стручни тим састављен од васпитача, медицинских сестара-васпитача, медицинских сестара на превентиви, стручног сарадника и сарадника различитих профила.

Установа има једну радну јединицу - вртић и јаслице, као и једну централну кухињу која је смештена у самом вртићу „Биберче“

Вртић „Биберче“ користи све природне погодности окружења у свакодневном васпитно-образовном раду. Реализују се активности у градским парковима, у просторима свих културних, јавних и образовних установа као и на отвореним и затвореним спортским теренима у непосредној близини вртића.

Веома је важно истаћи да је становништво општине Лесковац хетерогено, не само у културно-образовном смислу, већ и по традицији, навикама, итд. Социо-економски статус деце, родитеља и запослених такође је веома различит. Креирањем заједничког културног контекста између актера васпитно образовног процеса сагледавамо богатство различитости и отварамо путеве за нове видове сарадње и истинску партиципацију свих.

У раду на темама/пројектима које реализујемо истичемо колико је важно да подржимо дечије идеје и размишљања. Схватамо да је улога васпитача да омогући деци учење које је за њих смислено засновано на њиховом доживљају и њиховој упитаности. Потпуно смо свесни важности да охрабримо децу да изразе своје идеје на различите начине у односу са вршњацима и одраслима, као и да подржавамо децу у изборима. Снажно подржавамо модел васпитача који је спреман да се пита и истражује заједно са децом, прати децу и проширује њихова сазнања, искуства, планира материјале и средства.

Простори у вртићима, радне собе у јаслицама и вртићу, сви други простори у вртићу имају своју функцију. Осмишљавање просторних целина у собама одређено је узрастом деце, самим простором и интересовањем деце и васпитача као и теме/пројекта у који су укључени.

На нивоу Установе постоји библиотека, која садржи приближно 100 наслова. У оквиру сваке собе постоје мини библи-

отеке и литерарне целине које садрже литературу за децу. Вртић обилује структурираним и неструктурираним материјалима обзиром да васпитачи посвећују нарочиту пажњу простору, његовом сталном реструктурирању, развијању, обогаћивању и осмишљавању.

Породица је наш најважнији партнер. Партнерство са породицом градимо кроз: узајамно поверење и поштовање; познавање, емпатију, осетљивост и уважавање перспективе друге стране; сталну отворену комуникацију и дијалог; узајамно препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране; заједничко доношење одлука и спремност на компромисе и промене.

Програми и облици рада и услуга који долазе од спољних сарадника реализују се у простору вртића уз сагласност Савета родитеља и финансирају се од стране родитеља, а остварују се на принципу добровољног опредељења родитеља за укључивање деце у понуђене програме који се реализују ван радног времена вртића.

АКТИВНОСТИ УДРУЖЕЊА ВАСПИТАЧА "ЧИГРА" СМЕДЕРЕВО

Слађана Драшковић-
председница Удружења васпитача
"Чигра" Смедерево

У Регионалном центру за професионални развој запослених у образовању Смедерево, у суботу 22.02.2025. године, Удружење васпитача "Чигра" организовало је шесте окружне стручне сусрете, са темом:

"ПОДРЖАВАЊЕ И УВАЖАВАЊЕ ДЕЧИЈЕ ИГРЕ И ИСТРАЖИВАЊА У ВРТИЋУ И ВАН ЊЕГА"

Скуп је поздравила Слађана Драшковић-председница Удружења васпитача "Чигра", испред Савеза удружења васпитача Србије скуп је поздравила Марија Шћепановић – председник програмског одбора за преглед и одабир радова и члан Савета Савеза.

Уводно излагање на скупу имала је Биљана Којовић - координатор компоненте 2 пројекта инклузивно ПВО. Говорила је на тему: Резултати подршке унапређивању квалитета рада ПУ кроз пројекат "Инклузивно ПВО"-Кључни налази и финалне студије о снимању квалитета"

Други уводничар је била васпитач Весна Чанковић са темом: PATHWAY-васпи-

таци и родитељи у заједничком деловању као холистичком и целовитом приступу у раном образовању. ЕРАЗМУС + међународни пројекат.

Ово је вид стручног усавршавања где васпитачи имају прилику да унапређују своје компетенције и могућност за целоживотно учење.

Око 140 васпитача из Подунавског и Банатског округа узело је учешће на скупу. Они су имали прилику да виде пројекте васпитача из Оџака, Новог Сада, Панчева, Ковина, Смедерева, Крњева, Марковца, Жагубице, Раче Крагујевачке и Јагодине.

У четири паралелне сесије приказано је дванаест примера непосредног рада васпитача са децом предшколског узраста

У примерима је приказана средина за учење и диспозиција за учење, демократске и инклузивне вредности, заједничко учешће деце, вршњака и одраслих у развијању реалног програма, свих димензија добробити детета кроз игру и ситуације које су подржавајуће за учење деце кроз игру.

На Фествалу музичког стваралаштва деце, родитеља и васпитача зацврчао поново „Цврчак“

Фестивал музичког стваралаштва деце, родитеља и васпитача „Цврчак“ је традиционална манифестација која се одржава у Смедереву, посвећена промоцији музичког израза међу најмлађима, њиховим родитељима и васпитачима. Ове године, 26. марта 2025., фестивал је прославио своје осамнаесто издање у великој дворани смедеревског Центра за културу. Организатори догађаја су Удружење васпитача подунавско- банатског региона „Чигра“ и Предшколска установа „Наша радост“ из Смедерева.

Фестивал је окупио око 600 учесника, укључујући децу и васпитаче, док је број присутних родитеља, бака и дека био подједнако импресиван, испуњавајући дворану до последњег места. На сцени су се смењивали учесници из различитих градова Србије, попут Београда, Малог Црнића, Лапова, Велике Планае, Краљева,

Јагодине, Лајковца, као и домаћини из Смедерева. Представници смедеревских вртића, како из града тако и из околних села, показали су своје таленте кроз разноврсне музичке наступе. Кроз дружење и заједничко уживање у музици, уручене су похвалнице учесницима, а на евалуацији су додељене и специјалне награде.

Учешће у оваквим манифестацијама има вишеструке користи за децу предшколског узраста. Кроз музичке активности, деца развијају креативност, побољшавају комуникационе вештине и подстичу целокупан развој. Изведбе које комбинују музику и покрет, пружају деци прилику да на игровни начин и интеракцију унапреде своје способности.

Фестивал „Цврчак“ представља значајан допринос културном животу Смедерева и Србије, негујући љубав према музици од најранијег узраста и јачајући заједништво међу учесницима преноси нам Сузана Рајић, васпитач.

УДРУЖЕЊЕ ВАСПИТАЧА БРАНИЧЕВСКОГ ОКРУГА НА МЕЂУНАРОДНОЈ НАУЧНО-СТРУЧНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ У САРАЈЕВУ

Од 19-22.09.2024.год у Сарајеву је у организацији БАПТЕ одржана је XII научно стручна конференција под називом „Развијање кооперативности и компетитивности кроз игру деце предшколског узраста”,

На овој конференцији, чланови Удружења васпитача Браничевског округа су активно учествовали. Специфичност представљања је учешће 20 васпитача из 8 градова Браничевског округа) Пожаревац, Кучево, Петровац на Млави, Велико Градиште, Жагубица, Голубац, Мало Црниће, Жабари).

Велика је част, прилика да се представи рад у пленарном делу конференције, а васпитачи чланови Удружења су то учинили

презентујући свој рад на тему „Традиционална музичка баштина као средство интегрисања деце у ВО процес“ приказујући неговање традиционалне игре у различитим крајевима, на који начин се умрежавамо и све то заједно приказујемо на нашем Фестивалу традиционалних игара и модерног плеса.

Другог дана конференције васпитачи из Удружења презентовали су рад на тему „Различити начини учешћа деце и одраслих у игри кроз примену дигиталних технологија” у коме је представљено правилно и корисно коришћење дигиталних алата у раду са децом предшколског узраста, умрежавање и хоризонтална учење на нивоу установа Браничевског округа.

РАЗБИСЕРИЛО СЕ „БИСЕРНО СРЦЕ“ УДРУЖЕЊЕ ВАСПИТАЧА РАШКОГ ОКРУГА

Марина Гвозденовић, мастер васпитач у ПУ „Олга Јовичић - Рита“, Краљево
Председник удружења васпитача Рашког округа

Удружење васпитача Рашког округа, УВАРО, основано је 2004. године, из потребе васпитача Краљева да се удруже, размењују своја мишљења и практична искуства и деле их са васпитачима из свог округа.

Првобитни назив је био Удружење васпитача Краљева, а затим су се придружили васпитачи ПУ „Радост“ из Врњачке Бање. Чињеница да Рашки округ обухвата градове Рашку и Нови Пазар била је довољна да смело кренемо у нова дружења и ширење мреже васпитача у свом округу. 2011. године Удружењу се прикључују васпитачи ПУ „Весело Детињство“ из Рашке и ПУ „Младост“ из Новог Пазара, тако да удружење обухвата цео Рашки округ и добија нови назив, Удружење васпитача Рашког округа „Бисерно срце“, УВАРО.

Удружење васпитача Рашког округа је активно укључено у све облике стручног усавшавања које се организује на нивоу Савеза удружења васпитача Србије на различите начине. Чланови удружења континуирано излажу научно-стручна истражи-

вања на Стручним конференцијама васпитача, Балканским сусретима васпитача и Окружним сусретима васпитача широм Србије.

У оквиру Удружења организована су два Окружна сусрета васпитача у Краљеву у којима је учешће узело преко 400 васпитача из округа.

Евалуација Окружних сусрета, указује на потребу да се и у наредном периоду организује овакав вид стручне размене, јер пружа могућност већем броју практичара да активно учествују и виде примере праксе, као прилику за размену и учење.

У оквиру активности Удружења организују се и спроводе акредитовани семинари где се васпитачи професионално оснажују, испољавају своју креативност и способности, размењују искуства добре праксе, а пре свега уживају у дружењу и квалитетно проведеном времену.

Кроз овакве различите облике рада приказујемо принципе развијања реалног програма, препознајемо потребе детета

и радимо на његовој добробити, као и на усавршавању својих знања и умења и решавању проблем ситуација у свакодневном животу.

Удружење васпитача Рашког округа наставиће и даље да шири своје чланство

и кроз стручно усавршавање размењује идеје међу колегама, члановима Удружења, како на нивоу свог округа тако и на нивоу региона и још шире градећи квалитетне односе јачањем својих ппрофесионалних компетенција.

ОДРЖАНИ ОКРУЖНИ СТРУЧНИ СУСРЕТИ ВАСПИТАЧА

Окружни стручни сусрети васпитача Златиборског округа - то је догадјај који те покрене и натера да размишљаш шире и радиш више. Хвала свима на пуној сали и сјајној енергији. Ваше присуство,

питања и дискусије су учиниле овај скуп незаборавним и подсетили ме на то колико је важно делити знање и искуство са колегама

Лука Букановић

МАШТА ЈЕ ВАЖНИЈА ОД ЗНАЊА

“Машта је мање важна од знања.” је теза чију истинитост ћемо у овом раду испитати. Поставити питање шта је од ова два важније је као да питамо: “Шта је старије - кока или јаје?”. Да бисмо умјели одговорити на ово питање са довољно аргумената и што прецизније одредити закључак, прво морамо дефинисати појам знања и појам маште. Сам појам знања никад није прецизно дефинисан, али ћемо узети као референцу платонско схватање, које на знање гледа као на оправдано истинско дјеловање. Ми ћемо у то схватање унијети мало свог, па у коначници појам “знање” у овом раду означава спознају која је поткријепљена вјеровањем у чињенице. Машта је напротив најчешће дефинисана као процес замишљања, називан ментална слика или имагинација. Знати нешто значи посједовати памћење одређене чињенице, док маштати о нечему уопште не мора бити рационално, истинито, а чак може ићи у екстреме попут вјеровања у то да је Земља облика корита за напајање стоке. Ако знање означимо као “вјеровање у чињенице”, машту требамо посматрати само као “вјеровање”. Иако у језичком смислу постоји сличност између два појма, у суштинском погледу могу, али и не морају бити близу, чак се могу налазити у другим реалностима, са различитим физичким и метафизичким законима. Почећемо са анализом утицаја емоција на знање. Ми смо примјетили да заправо никаква емоција не може имати утицаја на саме чињенице које познајемо. На примјер, узећемо годину одржавања битке на Косову - 1389. Било да је човјек који зна ту чињеницу расположен, депресиван, заљубљен и тако даље, година одржавања Косовског боја увијек

остаје 1389. Схвативши ово ми можемо примјетити да је знање одлично средство за управљање чињеницама, а да наше тренутне емоције не могу интерферирати са самим предметом знања. Користећи историју као алат за показивање претходне тврдње, можемо машту показати кроз призму будућности. Ми о будућности посједујемо само нагађања, а не доказано истините чињенице. Због чега у овој причи одбацујемо научне процјене и прорачуне научника за које тврде да су “стопостотно тачне”? Узећемо да, хипотетички, научници могу са “стопостотном” сигурношћу тврдити која ће бити температура Земље за педесет година, али, шта ако Земљу за двадесет пет година погоди астероид, којем се научници нису надали. Довољно је да тај погодак астероида промаши научну претпоставку за један степен Целзијуса и да већ научну претпоставку одбацимо као нешто што није “стопостотно” тачно, како се тврдило. Ми стојимо иза вјеровања да знање није примјењиво на будућност (појам будућност се овде односи на сваки будући временски период који није близак садашњем). Можемо замислити да смо научник из области електротехнике, у машти нам је мисао “Како бисмо преносили податке да живимо у 2050. години?”. Само то маштање нам може развити идеју револуционарну попут оних Теслиних, Ајнштајнових, Гаусових или Риманових и довести до тога да развијемо на примјер УСБ 5.0. Наводећи ове научнике, осврнули бисмо се на детаље из живота њих пар. Ајнштајн се током живота огласио поводом теме коју ми обрађујемо рекавши: “Машта је важнија од знања. Знање је ограничено, машта окружује свијет.”, Гаус на примјер

није имао никакво посебно предзнање о математици, био је студент античких језика, а напротив користио се замишљањем одређених математичких појмова унутар свог ума, тако добивши идеје о развоју многих нових области саме математике. Ми се сад окрећемо аргументима који иду у корист истинитости тезе наведене у уводу, а то су они који заиста потврђују важност знања над маштом. Замислимо сцену нуклеарног реактора. Налазимо се у контролној соби и тренутно нам пријети нуклеарна катастрофа размјера оне у Чернобилу. Уколико не посједујемо знање о правилима поступања у случају овог не реда, узалудна нам је сва машта свијета о томе како ћемо ми бити Супермен који ће спасити свијет, кад заправо нисмо успјели спријечити катастрофу и изгубили немали број живота, укључујући свој. Погледајмо на примјер брачни пар у којем је човјек лудо заљубљен у жену и не може прихватити да га она вара. Ово је на неки начин доказ да нам емоције често замагљују могућност резонувања, а чим су емоције присутне имамо машту, у овом случају ону гдје човјек машта да га жена не вара. Контрааргумент нам је онај да заправо свијет без маште не би био у боји. То дословно схваћено нема нимало логике, али се заправо односи на то да живот без маште не би био лијеп. Заправо, до развоја свијета не би дошло да није било маште. Ми овај документ вјероватно не бисмо ни писали у Мајкрософт Ворду да Никола Тесла почетком 20. вијека није у Смиљану посматрао ударе грома и маштао о искориштавању те енергије, а касније и изумитељи Ворда о дигиталној биљежници са стотинама алатки за форматирање текста. Посматрајући човјека као биолошку јединку, можемо се осврнути и на изреку Чарлса Дарвина да не опстају ни најснажније, ни најинтелигентније врсте, већ оне које имају највећу могућност прилагођавања. Сам опстанак као имагинација сљеда догађања унапријед

може представљати вид маште. Опстанак можемо посматрати и као визуализацију рјешавања одређених проблема. Водећи се самом логиком, ако машта представља вид опстанка, а опстанак нам је нешто што је кључни циљ живота, самим тим и машта је вид кључног циља живота. Погледаћемо сад човјека са аспекта мисаоног бића и бића које тежи ка лијепом. Човјек је мисаоно биће и надилази чињенични поглед управо маштом коју посједује. Пошто човјек тежи ка лијепом, тежи ка умјетности, која је управо продукт маште. Сама машта као што је наведено има своју могућност да представи разне импресије и посматрања различитих појава како стварних тако и оних ирационалних. Наш закључак је да живот не би био могућ ни без маште ни без знања, што нам говори о томе да и машта и знање имају своје мјесто у животу, потпуно независно једно од другог. Наиме по аргументима и контрааргументима, можемо рећи да је знање битно у егзактним сферама живота, на примјер у модерном школовању, гдје је цијењено да се студент намучи учећи напамет егзактне научне чињенице, што сматрамо погрешним, умјесто да развије могућност критичког размишљања и детаљне анализе предмета учења, потичући и машту, као други спектар разумијевања ствари. Отежавајућу околност за машту ствара субјективност и надилажење материјалне истине, што се сматра погрешним унутар многих егзактних наука. Ми не сматрамо ова својства маште као погрешна, уколико се искористе на прикладан начин и у комбинацији са познатим знањима из области у којој се примјењује. Ово нас враћа на сами почетак, гдје, не само да не можемо диференцирати важности маште и знања, већ их користимо симултано као једину од правилних могућности употребљавања ова два процеса. Битно је такође нагласити да нам знање и машту не може нико одузети, те да смо у константном располагању

с њима, на шта се односи античка изрека “Omnia mea mecum porto.” тј. у преводу са латинског “Све своје са собом носим.”. Занимљиво је навести да човјек никад не може достићи сво постојеће знање, а маштањем само ствара више знања, које опет тежи достићи. Пошто су ова два појма обрађена у тексту поприлично апстрактна, тешко је дефинисати важност њих самих. Препоручујемо да се даље испитају ови појмови са различитим тумачењима самих, обраћајући пажњу на различите нивое интелигенције и сазнавања чињеница, као још апстрактније појмове. Као неко ко

се бави уједно и науком, филозофијом, као и умјетношћу, наше лично схватање каже да знање произилази из маште, те да је машта у комбинацији са знањем средство опстанка и извор стицања и стварања новог знања. Напоследњу, сматрамо да су машта и знање у бесконачној симбиози.

Преузето из књиге,

Najbolji filozofski eseji / [glavni i odgovorni urednik Ana Galić]. - Onlajn izd. - Ел. књига. - Banja Luka : Udruženje za promovisanje kulture i mišljenja SOFIA, 2024

ВАСПИТАЧИ СМО УВЕК И СВУДА, НЕ САМО У ВРТИЋУ

Васпитачица **Босиљка Ристић**, добитница Светосавске награде града Врања

Јако је важно да сви учествујемо у стварању још бољег и сигурнијег окружења за здраво одрастање и васпитање будућих генерација, јер само на јаким темељима можемо градити будућност

Бака сам једног предивног осмогодишњака, мога Вукана, пензионерка сам већ 10 месеци. Осећам се као да сам још увек на послу. Да је било могуће, радила бих још. До када? Докле год могу да говорим, да гледам, да се смејем, да пишем и дишем, да волим децу једнако као да су сва моја, а то је заувек. Овим речима васпитачица Босиљка Ристић започиње разговор за Просветни преглед и поручује да гледамо на свет очима детета јер ћемо само тако бити сигурни да радимо исправно.

Одрасла је у дивној породици, с братом и три сестре, уз мајку која би, да је могла да се школује, била изузетан педагог, и оца возача посвећеног породици, али често одсутног. Каже да је најбољи период у њеном животу било детињство. Мислила је да ће постати учитељица кад порасте, али то се променило када је упознала предивну медицинску сестру Вуку, која је радила у амбуланти у оближњем месту. Захваљујући том узору постала је медицинска сестра и запослила се 1978. године у школском диспанзеру Дома здравља у Врању.

– Почела сам да радим у ПУ „Наше дете” у Врању 1981. на пословима медицинске сестре, с децом од једне до три године. Посматрајући шта раде васпитачи, била сам сигурна да желим да будем вас-

питач. Ванредно сам се школовала и 1988. постала васпитач – каже Босиљка.

Пошто је ове године отишли у пензију, најрадије ће се сећати из деценија бављења овим послом деце, њихових догодовштина, загрљаја и спавања у наручју: – Сећам се сваког доживљаја, цике, вике, напредовања, нових изговорених речи, цртежа, скривања, првих корака, првих симпатија и неизмерне среће што сам ту с њима, што ми их родитељи остављају на поверење, чување, васпитање. И никада ми ништа није било тешко. По уласку у вртић била сам васпитач, ниједан свој проблем и бригу из живота и своје породице нисам уносила у групу. По изласку из вртића знала сам да се преиспитујем – да ли сам нешто пропустила, шта је то што ћу сутра урадити.

Као признање њеном залагању стигла је ове године и Светосавска награда за најбољу васпитачицу на територији града Врања.

– Догодило се да ову награду добијем непосредно пред одлазак у пензију. Радила сам 45 година и три месеца. Непроцењиво богатство и огромно признање за сав мој рад. Искрено, обележен је један веома важан период у мом животу. Захвална сам свима који су то препознали и донели такву одлуку. Поносна сам што ћу ову награду оставити свом унуку као залог да се исплати бити вредан, поштен и посвећен у свом раду. Радити и волети оно што радите је најисправнија и најбоља инвестиција у себе и у друге – каже Босиљка Ристић, која је и председница Удружења

васпитача Пчињског округа већ 13 година, члан Управног одбора Савеза удружења васпитача Србије, а четири године је била и члан Надзорног одбора Балканског удружења васпитача (БАПТА).

– Наше удружење постоји 20 година и броји 250 чланова. Део смо Савеза удружења васпитача Србије, а самим тим и Балканског савеза удружења васпитача. Организујемо семинаре као вид стручног усавршавања васпитача, проширујемо сарадњу с васпитачима из Србије, али и других земаља из окружења. Организовали смо у октобру акредитоване Седме окружне стручне сусрете васпитача Пчињског округа, заједно са Савезом удружења васпитача Србије и домаћином сусрета ПУ „Наше дете” у Врању. Сусрети су одржани у просторијама новог вртића „Бајка” – прича наша саговорница и о свом другом ангажовању и додаје да је веома битно да васпитач ради на себи, да се усавршава, размењује искуства с колегама: – То је континуирани рад на себи, јачање компетенција, стицање нових вештина и знања, упознавање и проширивање пријатељстава која трају. Ако желите да поштено радите свој посао, да напредујете, да добијете звање, не може се без стручног усавршавања, без учешћа на скуповима и присуства и учешћа на конференцијама. Посебно је важан тимски рад. У нашој професији не може постојати сујета, већ сарадња, заједништво, подршка. Сви смо на истом задатку. Размена искустава је један од најбољих начина да преиспитујемо себе, усавршавамо своје вештине, комуникативност, преданост. И не смемо никада и нигде заборавити да смо ми васпитачи свуда, не само у вртићу. Лик васпитача мора постати и остати до-

стојанствен, поносан, вредан, предан, не-окаљан, неузвишен превише и неунижен никако.

Каже и да постоје разлике у овој професији сада у односу на време када је она почињала каријеру:

– Разлике постоје и неминовне су, не би ваљало да их нема. Свако време је другачије. Да ли је боље или мање добро, то ми не можемо нити би требало да оцењујемо и процењујемо. Наше је да дамо све од себе: знање, врлине, посвећеност, припадност, љубав према свом послу, деци, природи која нас окружује, да коригујемо своје мане, да разумемо и прихватимо разлике међу људима које су неминовне, да прихватамо промене које су такође неминовне – каже добитница Светосавске награде и додаје да је бити васпитач онда када је она почињала и сада потпуно другачије: – Све је било другачије. Родитељ вам доведе дете и мора бити уверен да је оно у сигурним рукама, да мирно може да ради свој посао, где зарађује за породицу. Зато га сачекамо насмејани, љубазни, прихватамо дете, а он, колико год је то могуће, оде мирне душе. Некада су родитељи радили осам сати за машином, у производњи, у трговини... Није било могућности да у сваком моменту позове и пита како је његово дете, зато је морао да буде сигуран у васпитача коме га поверава. То је важно и сада, али је другачије. Савремени начин комуницирања олакшава живот, али неминовно намеће и неке мање добре ствари.

С друге стране, савремени приступ, нове методе рада, средства, опрема, литература и дигитализација могу олакшати рад, каже Босиљка Ристић, али и задати нове изазове за усавршавање и сталну

припрему да бисмо били у корак с временом и достигнућима у професији. Али то и јесте сврха постојања, нашег личног напредовања, нашег сазнања и кретања у корак с временом

Родитељи имају све више обавеза, морају да раде и више послова да зараде и неминовно имају мање времена за децу. Зато је улога васпитача већа, каже наша саговорница и напомиње да по неким питањима сада јесте лакше него некада: – У том смислу да имате ауто да превезете дете, да брже стигнете на посао, да можете да набављате готову храну, да вам стигне поруџбина до стана и још много других повољности. Али имате и више потенцијалних опасности за дете: у саобраћају, од непредвидивих и непријатних ситуација, присуство вршњачког насиља. Зашто је то тако? Одговоре не можемо дати у потпуности. Самим тим се мења и концепција, приступ васпитању, појачава се улога свих који учествују у васпитању и образовању најмлађих. Зато је јако важно да сви учествујемо у стварању још бољег и сигурнијег окружења за здраво одрастање и васпитање будућих генерација, јер само на јаком темељу можемо градити будућност. Снага је у будућим генерацијама. Ми, ту убрајам пре свега себе, одрадили смо своје. Генерације које су нешто млађе од нас треба да наставе тај ланац, а они иза њих исто тако, и тек онда ћемо испунити сврху свог постојања – саветује млађе колеге ова васпитачица у пензији.

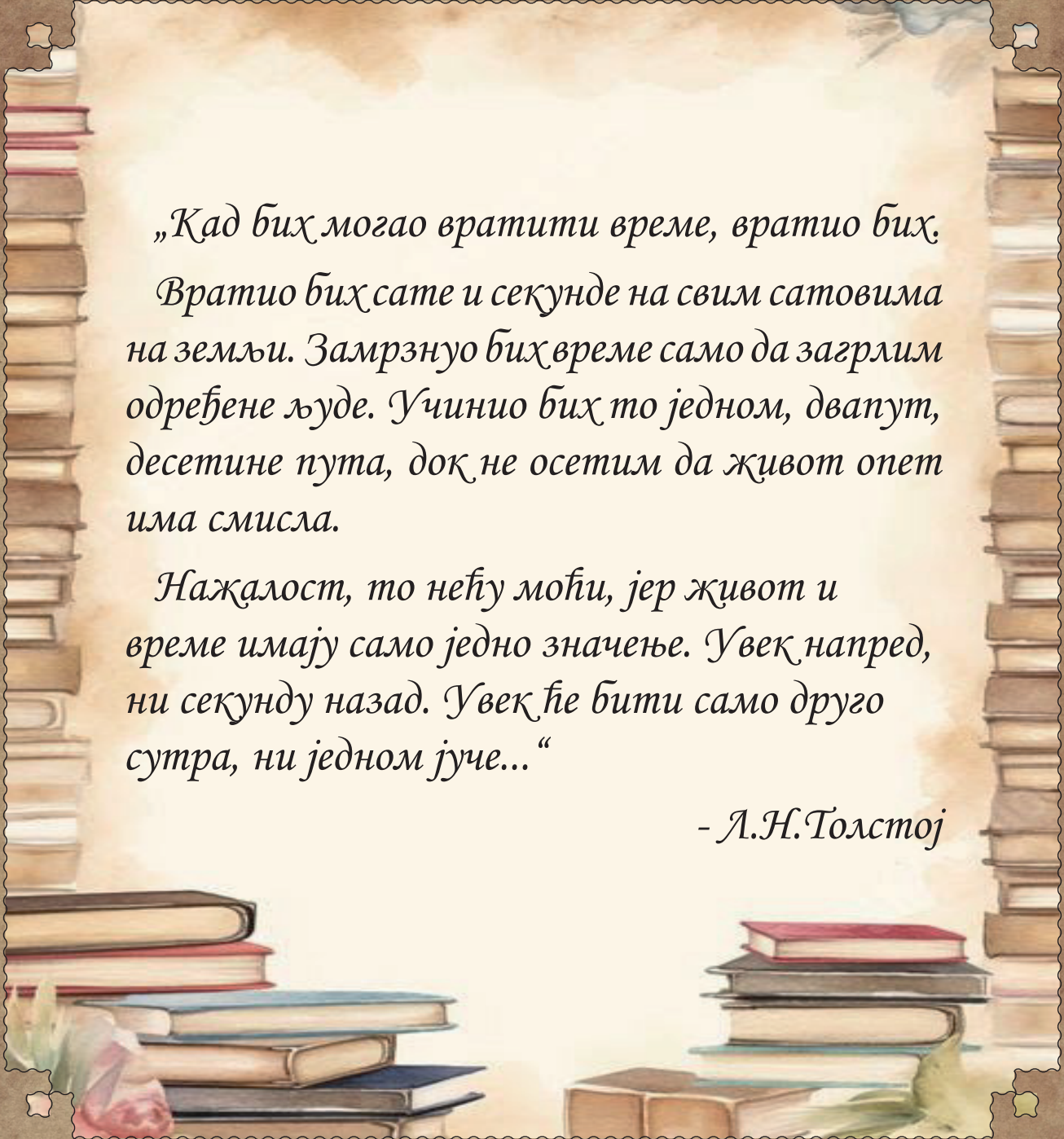
Каже и да је сарадња с родитељима од огромног значаја и изузетно потребна: – Деца имају страх од одвајања. Тога нису поштеђени ни родитељи. Они имају исто тако јаке емоције због одвајања. Знамо како то изгледа, узнемирени једва задржа-

вају сузе. А управо је то веома важно, да родитељ буде смирен, опуштен, јер дете осећа све што и родитељ. Постоје разне ситуације, неки родитељи то лако доживе, другима треба додатна подршка, разговор. Кад све крене својим током, важно је да родитељ има увид у свакодневно понашање свога детета. Кад успоставимо ту сарадњу, кад родитељ зна како се његово дете понаша, шта га интересује, каква је његова комуникација и интеракција с осталом децом, све бива лакше. Наравно да ће васпитач као професионалац наћи прави начин да родитељу саопшти све што га занима у вези с његовим дететом, али без оцењивања, етикетирања, осуђивања неког поступка. Потребно је дати прилику родитељу да сам увиди и стекне поверење да сте ви ту да решавате сваки проблем, али уз његово учешће.

Објашњава и да су радионице с родитељима такође потребне, јер је то прилика да се међусобно боље упознају, да размене запажања, дилеме, питања која их муче.

– У зависности од теме која се обрађује, повода за организовање радионице, увек се пријатно изненадим колико су родитељи спремни да се укључе у рад, колико су креативни, предузимљиви и спремни да покрену акције. Ту мислим и на акције помоћи неком другом, без обзира на то да ли је из наше групе или окружења. Родитељи су такође спремни да помогну у опремању радне собе или неког другог простора. То нас радује, јер солидарност је важна врлина – закључује васпитачица Босилка Ристић.

*Преузето-Просветни преглед

*„Кад бих могао вратити време, вратио бих.
Вратио бих сате и секунде на свим сатовима
на земљи. Замрзнуо бих време само да загрлим
одређене људе. Учинио бих то једном, двапут,
десетине пута, док не осетим да живот опет
има смисла.*

*Нажалост, то нећу моћи, јер живот и
време имају само једно значење. Увек напред,
ни секунду назад. Увек ће бити само друго
сутра, ни једном јуче...“*

- Л.Н.Толстој